ΈΤΟΣ Β' 1885 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 88.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
Εν Ἑλλάδι . . . . . Δρ. 10
Εν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ,
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν, ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γνωστοποίησις.
Ἡμερολόγιον.
Ἐπεισόδια τῆς εἰσβολῆς τῶν Ῥώσσων εἰς Θρᾴκην τῷ 1878.
Ἔναρξις τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐν Κρήτῃ
Λάσκαρις (ἠθικὸν διήγημα).
Ὁ Πύργος τῆς Βασιλοπούλας.
Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά.
Ἑλληνικαὶ παραδόσεις (Ὁ Γκιώνης.—Ἡ Μονοβούζα).
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων (Στρατιωτικὴ ἀπάθεια.—Ὁ ἐκούραστος ὑπολογαγός.—Ἔκθεσις μυοθηρῶν.—Ἡ περιουσία τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας.—Τί εἶναι αὐτοὶ οἱ Ἀμερικανοί.—Πῶς δύναταί τις νὰ ζήσῃ μὲ πενῆντα λεπτὰ τὴν ἡμέραν κλ.)
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.—Λύσεις—Λῦται.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΤΟ ΑΣΤΥ, ἡ εὐτράπελος ἑβδομηδιαία ἐφημερὶς μετ' εἰκόνων καὶ γελοιογραφιῶν, ἥτις ἄρχεται ἐκδιδομένη ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος, παρέχεται εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑβδομάδος *τοὺς πληρώσαντας τὴν συνδρομὴν αὐτῶν* εἰς τιμὰς ἐπαισθητῶς ἠλαττωμένας.

Τιμὴ συνδρομῆς τοῦ «Ἄστεος»	Τιμὴ συνδρομῆς τοῦ «Ἄστεος» διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἑβδομάδος»
Διὰ τὰς Ἀθήν. καὶ Πειραιᾶ δρ. 12	Διὰ τὰς Ἀθην. καὶ Πειραιᾶ δρ. 10
διὰ τὰς ἐπαρχίας . . . . . » 15	διὰ τὰς ἐπαρχίας . . . . . » 12
διὰ τὸ ἐξωτερικὸν . . . . . » 20	διὰ τὸ ἐξωτερικὸν . . . . . » 17

Οἱ ἐκ τῶν κκ. Συνδρομητῶν, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ τοῖς ἀποσταλῇ τὸ ΑΣΤΥ παρακαλοῦνται μετὰ τῆς αἰτήσεώς των ν' ἀποστέλλωσι καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀποδείξεως πληρωμῆς τῆς «*Ἑβδομάδος*».

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Κυριακοῦ τοῦ ἀναχωρητοῦ, ἀσκήσαντος ἐν Παλαιστίνῃ καὶ ἀποθανόντος τῷ 408.

ΙΣΤΟΡΙΑ. 1823. Ὁ Μουσταφᾶ-κασσᾶς καὶ ὁ Βρυώνης ἔρχονται κατὰ τοῦ Μεσολογγίου.

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ
ΤΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΕΙΣ ΘΡΑΚΗΝ
ΤΩι 1878

Α'.

Ὅτε νικηφόρος προήλασεν εἰς Θρᾴκην ἡ ῥωσικὴ στρατιά, οἱ *μουτεσαρίφηδες* καὶ *καϊμακάμηδες* ἔφευγον μετὰ τῶν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑποχωρούντων ὀθωμανικῶν στρατευμάτων. Ὁ δὲ στρατηγὸς Μπάουμ-γκάρτεν ἅμα ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς Νομαρχίας Ἀδριανουπόλεως, ἔπεμψε πρὸς τοῖς στρατιωτικοῖς καὶ πολιτικοὺς διοικητὰς εἰς πάσας τὰς ὑπ' αὐτὴν ἐπαρχίας· ἦσαν δὲ οὗτοι ῥῶσοι ἀξιωματικοί, οὐσάροι ἢ οὐλάνοι, οἵτινες, προεδρεύοντες τοῦ ἐξ ἐγχωρίων συμβουλίου, ὅπερ διώριζον ἢ μόνοι ἢ καθ' ὑπόδειξιν ἐνίοτε τῶν κατοίκων, ἐδίκαζον ἀστικὰς καὶ ποινικὰς δίκας καὶ εἰσέπραττον φόρους· τὸ δ' ἐκ τῶν μισθῶν τοῦ διοικητοῦ, τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου καὶ τῶν ἄλλων τῆς ὑπηρεσίας δαπανῶν ὑπολειπόμενον ποσὸν ἐστέλλετο κατὰ μῆνα εἰς Ἀδριανούπολιν λογιζόμενον ἀπέναντι τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως.

Οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι, ἀγνοοῦντες τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου, ἔχοντες δ' ἀνάγκην νοημόνων βοηθῶν καὶ διερμηνέων προσέλαβον γραμματεῖς τῶν συμβουλίων, Ἕλληνας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἕνεκα τῆς ἐθνικότητος τῶν κατοίκων, μεθ' ὧν συνενοοῦντο γαλλιστί.

Μεγάλας δ' ἐκδουλεύσεις παρέσχον κατὰ τοὺς ἀνωμάλους ἐκείνους χρόνους εἰς τοὺς ὁμοφύλους των οἱ γραμματεῖς οὗτοι, φιλοπάτριδες συνήθως καὶ εὐπαίδευτοι νέοι ὄντες. Οἱ ῥῶσοι ἀξιωματικοί, οἱ μετὰ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς κακουχίας τῆς μακρᾶς ἐκστρατείας χείλη ποτηρίων καὶ γυναικῶν ὀνειροπολοῦντες, ἐθεώρουν ὡς ἀγγαρείαν τὸ ἔργον ἐκεῖνο, ὅπερ περιεφρόνουν, καὶ ἦσαν ὀξύχολοι καὶ τραχεῖς. Τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν ὑποδήματα, τὰ πτερνιστῆρας φέροντα, οὐχὶ σπανίως ἔτυπτον μετ' ὀργῆς τὸ δάπεδον τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἡ μαστιξ ἔπληττεν ἐνίοτε τὴν τράπεζαν, ἐφ' ἧς ἀνεπήδων τὰ δικόγραφα· ἡ φωνὴ αὐτῶν ἔβρεμεν, οἱ δὲ δυστυχεῖς σύμβουλοι ἔπτησσον ἄφωνοι παρατηροῦντες ἀλλήλους, διότι, ἂν ἀντέλεγον, ἐκινδύνευον νὰ ἐκδιωχθῶσι τοῦ συμβουλίου καὶ νὰ μαστιγωθῶσιν ἔτι.

Οἱ γραμματεῖς κατεπράϋνον τοὺς διοικητὰς προσπαθοῦντες νὰ ἑλκύσωσιν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἐπιείκειαν ὅπως ἡδύναντο· ἔλεγον μετὰ παραπόνου ὅτι θὰ ἦτο σκληρὰ ἡ ἀπογοήτευσις τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες ἀνέμενον ὡς σωτῆρας τοὺς Ῥώσους, νὰ ὑποφέρωσιν ὑπ' αὐτῶν ἐξευτελισμοὺς καὶ ποινὰς οἷας δὲν ὑφίσταντο ἐπὶ τῶν Τούρκων· ὡμίλουν ἐν ὀνόματι τοῦ ἱπποτισμοῦ, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς μεγάλης αὐτῶν διὰ τοὺς ὑποδούλους χριστιανοὺς θυσίας· ἐξώρκιζον αὐτοὺς νὰ μὴ καταστρέψωσιν ἐν στιγμῇ παραφορᾶς τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνην, δι' ἣν χιλιάδες ῥώσων στρατιωτῶν ἔχυσαν τὸ αἷμά των, καὶ μυριάδες οἰκογενειῶν ἐφόρεσαν μαῦρα ἐν Ῥωσίᾳ...

— Ἔστω! ἔλεγον ἀποτόμως οἱ ῥῶσοι ἀξιωματικοί.

Καὶ οἱ βαρύθυμοι τέως γραμματεῖς ἔτρεχον ν' ἀναγγείλωσι τὸ εὐάρεστον ἄγγελμα: παρειαί τινες εἶχον ἀπαλλαχθῇ τῶν ἐξουθενιστικῶν ῥαπισμάτων, νῶτά τινα εἶχον σωθῇ τῶν σύριζόντων καὶ αἱματηρῶν τοῦ κνούτου πλαταγισμάτων.

Οἱ γραμματεῖς οὗτοι καὶ ἄλλο δυσχερὲς εἶχον καθήκον, νὰ διαλύωσι τὰς ῥαδιουργίας τῶν ἰδιαιτέρων τῶν διοικητῶν διερμηνέων, τυχοδιωκτῶν Βουλγάρων ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, κακοηθεστάτων καὶ μοχθηροτάτων· εἰς τούτων, ἐπὶ παραδείγματι, Στέφανος Μπάρτζικ καλούμενος, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐδολοφόνησε καὶ ἐλήστευσεν ἐν Ἀνατολικῇ Ῥωμυλίᾳ τὴν μητέρα τοῦ στρατηγοῦ Σκόμπελεφ· τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι· κακοῦργοι φύσει καὶ ἐνίοτε ἐνεργείᾳ.

Οἱ γραμματεῖς ἦσαν τὸ ἁμιλοῦν στόμα χιλιάδων Ἑλλήνων, ἦσαν ἡ χεὶρ ἡ ἀποτμακρύνουσα ἀπ' αὐτῶν τὴν ἄδικον τιμωρίαν.

* * *

Ἐν Μηδείᾳ τῆς Θρᾴκης εἶχε προσληφθῇ γραμματεύς, νέος τις Ἕλλην, ὃν ὀνομάσωμεν Ἀλέξανδρον.

Ὡς εἴπομεν, ἓν τῶν ἔργων τοῦ συμβουλίου ἦτο καὶ ἡ εἴσπραξις τῶν φόρων· τὰ μέλη δ' αὐτοῦ περιήρχοντο πρὸς τοῦτο τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας.

Ὁ γραμματεὺς μετά τινος παρέδρου καὶ πέντε ῥώσων στρατιωτῶν, διαταχθέντων νὰ ὑπακούωσιν εἰς αὐτούς, διηυθύνθησαν ἡμέραν τινὰ πρὸς τὴν δέκα ὥρας δι' ἀκμαίας ἱππηλασίας ἀπέχουσαν Νιάδαν· εἶνε δ' αὕτη εἷς τῶν καλλίστων λιμένων τῆς Μαύρης θαλάσσης, ἀφ' οὗ ἐξάγονται ἑκατομμύρια στατήρων ἀνθράκων κατ' ἔτος πεμπόμενοι εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰσδύοντες καὶ μέχρι τῶν δυσπροσίτων σουλτανικῶν χαρεμίων, καὶ θερμαίνοντες φλογεροί, τὸν χειμῶνα, τὰς περὶ τὸ πύραυνον ῥιγηλῶς ἀπλουμένας κρινοδάκτυλους τῶν ἠδυπαθῶν γεωργιανῶν χεῖρας...

Ἡ εἰς Νιάδαν ἄγουσα ὁδὸς ἦτο ἀνώμαλος, κατάφυτος ἐρεικῶν καὶ ὀξυῶν· λόφοι ἀλλεπάλληλοι καθίστων δυσχερεστάτην τὴν πορείαν· ἀτραπῶν καὶ ποταμῶν ἐπὶ ὥρας δ' ἐβαδίζετο ἡ συνοδεία ὑπὸ πρασινόν θόλον ἀμυνομένη διὰ τῶν χειρῶν κατὰ τῶν κλάδων τῶν δένδρων, οἵτινες ἠπείλουν νὰ τυφλώσωσιν αὐτήν· οἱ ἱππεῖς κινοῦντες τοὺς κλώνας περιελοῦντο ὑπὸ ψεκάδων δρόσου, ἣν δὲν εἶχον ἔτι ἀπορροφήσει ἐκ τῶν φύλλων αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Μετὰ ἑξάωρον δρόμον διὰ μέσου συσταδος δένδρων ἐφάνη ἐφ' ὑψηλοῦ ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐπαυλις τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Αἰγύπτου Νουβὰρ πασσᾶ, ζωηραν ἀντίθεσιν ἀποτελοῦσα διὰ τῆς κομψότητος αὐτῆς πρὸς τὴν χέρσον καὶ ἐγκαταλελειμμένην ἐκείνην φύσιν, ὅπου κωδωνισμοὶ μόνον προμνίων ἠχούοντο, ἐνίοτε,

καὶ ἐντὸς στενῆς ἐξαίθρας, ὑπὸ ὑλοτομήσεως ἀνθρακοποιῶν ἀνοιχθείσης, ἀνήρχετο θολὸς καπνὸς ἀγγέλλων ὅτι ἔκεῖ που ἦτο κουγί, δηλαδὴ πυραμιδοειδὴς στίβα καιομένων καυσοξύλων κεκαλυμμένων ἄνωθεν διὰ χώματος καὶ κλάδων ὅπως μεταβληθῶσιν εἰς ἄνθρακας μόνον καὶ μὴ ἀποτεφρωθῶσι.

Μετὰ λεύγας πορείαν ἡ συνοδεία εἰσῆλθεν εἰς συνηρεφὲς δάσος λευκῶν, δρυῶν καὶ ἐλατῶν, ὧν τὸ φύλλωμα ἀδυνατοῦσι νὰ διαπεράσωσιν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου· σκιὰ τις αἰωνία ἐκτείνεται ὑπ' αὐτό· οἱ διερχόμενοι ῥιγοῦσι καὶ ἐν μέσῳ θέρει· ὑπὸ τὸν πράσινον ἐκεῖνον οὐρανὸν κελαδοῦσι χιλιάδες πτηνῶν, ῥέουσι ῥεύματα, ἑλίσσονται διάδραμοι· διὰ τῆς βραχυτέρας ἀτραποῦ μόλις μετὰ τρεῖς ὥρας ἐξῆλθον οἱ ἱππεῖς ἐκ τοῦ δάσους ἐκείνου· μικρὸν ἂν παρεξετρέποντο, ἡμέραν ὅλην ἴσως θὰ περιεπλανῶντο . . .

Περὶ τὸ δεῖλι ἀφίκοντο εἰς Νιάδαν, ἔρημον παραλίαν καὶ στυγνὴν ἄνευ οὐδεμιᾶς οἰκίας, περὶ τὰ δεκαπέντε μόνον ἔχουσαν ἀραιῶς ἐγκατεσπαρμένα παραπήγματα, προμηθεύοντα *κουμπάκια* εἰς τὰ ἐκεῖ φορτόνοντα πλοῖα.

Ἐνώπιον ἐξετείνετο μέλαινα καὶ ἀγρία ἡ Μαύρη θάλασσα, τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴ ἡ γαλήνη εἶνε φοβερά, ἐγκλείουσα ἀπειλὴν ὡς τίγρις ἐνεδρεύουσα καὶ συνέχουσα τοὺς βρυχηθμούς της· παρὰ τὴν ἀκτὴν ὑψοῦντο θεώρατοι σωροὶ ἀνθράκων ἀγριωτέραν δίδοντες εἰς αὐτὴν ὄψιν· μακρόθεν διεκρίνοντο τὰ ἐρείπια τοῦ χωρίου τῶν Κιρκασίων, ὅπερ, ὡς ἔφυγον οὗτοι, ἄρδην κατέσκαψαν, ἐκδικούμενοι φρικαλέας ἀπανθρωπίας, οἱ κάτοικοι τοῦ Σαμακοβίου, ἀνθηρᾶς ἑλληνικῆς κωμοπόλεως, ἐχούσης μεταλλεῖον σιδήρου, ἐξ οὗ κατεσκευάζοντο ἄλλοτε σφαῖραι τηλεβόλων.

Μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Ῥώσων πολὺς Τούρκου δὲν ἔκατησε τὰ μέρη ἐκεῖνα· οἱ ἀγάδες, ἐννοοῦντες ὅτι οὐδὲ ἡ κεφαλὴ αὐτῶν ἦστατο ἀσφαλὴς ἐπὶ τῶν ὤμων των, οὐδὲ τὰ θέλγητρα τῆς γανυμίσσης τῶν ἦσαν ἀσύλητα ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες ἦσαν πρὸς τοὺς Ῥώσους ὅ,τι οἱ Ἀθίγγανοι πρὸς τοὺς Τούρκους—μόνον τὴν στυγμὴν τῆς λαφυραγωγήσεως ἐμφανιζόμενοι—διηυθύνθησαν κατὰ μυριάδας εἰς Κωνσταντινούπολιν, σκηνοῦντες, γέροντες, γυναῖκες καὶ νήπια ἐπὶ *ἁραμπάδων* ἐν μέσῃ πεδιάδι, καίοντες αὐτοὺς ὅπως ἀναψωσι πυράν, καθ' ἃς ἡμέρας ἔπιπτε χιών, ἐγκαταλείποντες τὰ σκεύη των καθ' ὁδόν, καὶ σωρευόμενοι τέλος ἐντὸς τζαμίου τινὸς τῆς Σταμπούλ βουλιμιῶντες, βακένδυτοι, κοίλας ἔχοντες τὰς παρειὰς καὶ πυρέσσοντα τὰ ὄμματα, βήχοντες τὸν ἀπαίσιον τῆς περιπνευμονίας βῆχα . . .

Οἱ κατόπιν ἐρχόμενοι ἐμάνθανον ταῦτα πάντα καὶ ὅμως συνέρρεον εἰς Σταμπούλ, διότι φρίκην ἐνέπνεον εἰς αὐτοὺς οἱ Μόσκοβοι . . .

Ἀλλὰ πόσον δυνατὴ εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ κέρδους!

Διακοπείσης ἕνεκα τοῦ πολέμου τῆς ἐμπορίας τῶν ἀνθράκων, ἡ τιμὴ αὐτῶν ὑψώθη μεγάλως ἐν Κωνσταντινουπόλει· εἰς δὲ τῶν ἐν Ἀγιάσμα-Καπῆσι ἀνθρακοπωλῶν ἀπεφάσισε τολμηρῶς νὰ πλεύσῃ εἰς Νιάδαν μετὰ μεγάλου πλοίου καὶ φορτώσῃ αὐτὸ συμπαραλαβὼν μετὰ πολλὰς ὑποσχέσεις καί τινα ὑπάλληλόν του ὡς συνοδόν.

Ἀλλ' ὅτε τὸ πλοῖον παρῆλθε τὰς Συμπληγάδας Πέτρας, τὸ ἤδη ἀβέβαιον, ὡς ὑγρόν, ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἐχώρουν, ἐφάνη αὐτοῖς ἔτι ἀβεβαιότερον· περαιτέρω πλέον δὲν ἐξικνεῖτο ἡ ἰσχὺς τοῦ Σουλτάνου, οὐδ' ἐκυμάτιζεν ἡ ἐρυθρὰ σημαία· ἂν ἀνῆκον εἰς ἄλλο θρήσκευμα, θ' ἀνέκρουον πρύμναν, τόσον ἐν τέλει εἶχεν ἐνταθῆ ὁ φόβος των· ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι πιστεύουσιν εἰς τὸ *κισμέτι*· ἐνεπιστεύθησαν λοιπὸν τὴν κεφαλήν των εἰς τὸ πεπρωμένον καὶ ἐξηκολούθησαν τὸν πλοῦν αὐτῶν.

Ἐν τούτοις, ὅτε προσωρμίσθησαν εἰς Νιάδαν καὶ ἀπέβησαν εἰς τὴν ἀκτήν, ἔστρεφον περιδεᾶ τριγύρω βλέμματα· ἡ καρδία των ἐκτύπει ἐν ᾧ κατέγραφον τὸ ἐν σπουδῇ ζυγιζόμενον καὶ φορτονόμενον κάρβουνον· διότι ἐρωτήσαντες ἔμαθον ὅτι κάπου-κάπου ἐμφανίζονται ἐκεῖ βούλγαροι *κομιτατζῆδες* . . .

Οἱ κομιτατζῆδες δὲ οὗτοι ἦσαν βούλγαροι τυχοδιῶκται, γενόμενοι ἐθελονταὶ ὅτε πλέον δὲν ὑπῆρχε πόλεμος, συστηματοποιήσαντές τὴν φιλοπατρίδα ἐκδίκησιν κατὰ τῶν Τούρκων εἰς ἐπάγγελμα προσοδοφόρον, εἰσπράττοντες τοὺς τόκους τῶν κινδύνων, οὓς δὲν ὑπέστησαν, κλέπτοντες καὶ σφάζοντες ὁσάκις τοῖς ἦτο ἀκίνδυνον.

Ἔπρεπε δέ τις νὰ ἴδῃ τοὺς δύο ἐκείνους νωχελεῖς Μουσουλμάνους μὲ τὸ ἐκ κυανοῦ ἐριούχου κοντογουνί των καὶ τὸ κοντὸν σάλβάριον, τὸ διὰ μαντιλίου περιδεδεμένον φέσιον, τὰ διπλᾶ των ὑποδήματα· τὰ μέστια καὶ ταῖς γαλότσαις, ν' ἀναλογισθῇ ὅτι ἡ ἔρημος ἐκείνη παραλία ἀπεῖχεν ἑκατονταδας μιλίων ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀνθρακοπωλείου των, ὅτι εὑρίσκοντο μόνοι ἐν μέσῳ ἀλλοθρήσκων, ὧν τινες ὑπέβλεπον αὐτούς, ὅπως ἐννοήσῃ τὴν ἀγωνίαν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων ἀγάδων, καθημένων ἐπὶ ἀνημμένων ἀνθράκων ἂν καὶ ἠγόραζον ἐσβεσμένους.

Ὁ γραμματεὺς τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τῆς Μηδείας περιήρχετο μετά τινων στρατιωτῶν τὰ παραπήγματα εἰσπράττων φόρον ἐπιτηδεύματος παρὰ τῶν παντοπωλῶν καὶ οἰνοπωλῶν, ἐν ᾧ ὁ πάρεδρος ἀνθρακέμπορος ὢν ἐν Μηδείᾳ ἐπέβλεπε μετ' εἰδικότητος τὴν ζύγισιν τῶν ἀνθράκων πρὸς ὑπολογισμὸν τοῦ ἐξαγωγικοῦ τέλους.

Οἱ Ὀθωμανοὶ παρώτρυνον τοὺς διὰ σάκκων μεταφέροντας αὐτοὺς εἰς τὴν παρὰ τὴν ἀκτὴν λέμβον νὰ σπεύδωσι...

Ἀλλὰ τὸ πεπρωμένον ἄλλα ἐπέκλωθεν αὐτοῖς.

Περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀφίκοντο δύο κομιτατζῆδες ἐπιβαίνοντες σκελετωδῶν ἵππων,—αἱ ἐπιχειρήσεις των φαίνεται δὲν τοῖς εἶχον ἐπιτρέψει ἀκόμη ν' ἀντικαταστήσωσι διὰ καλλιτέρων—ἴσως εἶχον εἰδοποιηθῆ ὑπό τινος τῶν ἐκεῖ ἀχθοφόρων Βουλγάρων· χωρὶς δὲ νὰ ἴδῃ τις. αὐτούς, κρύψαντες εἰς ἐρείπιόν τι τοὺς ἵππους των, εἰσῆλθον εἰς τὸ παράπηγμα, ὅπου συνείθιζον νὰ μεταβαίνωσιν οἱ Τοῦρκοι· ἠπείλησαν τὸν παντοπώλην ὅτι, ἂν εἴπῃ λέξιν, θὰ πυροπλήσωσι τὸ μαγαζεῖόν του, καὶ ἐνήδρευον καραδοκοῦντες τὰ θύματά των ὡς αἱ ἀράχναι τὰς μυίας.

Οἱ Τοῦρκοι ἀνύποπτοι εἰσῆλθον, ὡς ἄλοτε, εἰς τὸ παράπηγμα· οἱ Βούλγαροι τότε ἀναπηδήσαντες συνέλαβον αὐτοὺς ἰσχυρῶς εἰπόντες ἀπειλητικῶς:

— Φωνὴ νὰ μὴ βγάλετε!

Ἀλλ' ἡ ζωὴ εἶνε γλυκεῖα, πρὸ πάντων τὴν στιγμὴν τοῦ ἐσχάτου κινδύνου· καὶ οἱ Τοῦρκοι, μολονότι ἐπάγωσαν ἐκ φρίκης, λαβόντες θάρρος ἐξ αὐτῆς τῆς ἀπελπισίας των, ἠδυνήθησαν νὰ ῥήξωσι τὰς δύο ταύτας γοερὰς, σπαρακτικὰς κραυγὰς τοῦ ἐσχάτου κινδύνου:

— Ἀμάν! ἀμάν! (Βοήθεια! βοήθεια!)

— Τζὰν κουρταρὰν γιόκμου; (Δὲν ὑπάρχει ὁ σώζων ψυχήν;)

Οἱ κομιτατζῆδες τότε ἀνέσπασαν ἐν ὀργῇ τὰ ξίφη των· οἱ Τοῦρκοι μόλις ἰδόντες αὐτὰ ἀστράπτοντα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, κατέπεσον βαρέως λιπόθυμοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἡ δειλία των ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ θανάτου· διότι οἱ Βούλγαροι βλέποντες ὅτι οἱ Ὀθωμανοὶ ἔσβεσαν μόνοι τὴν ζωὴν των πρὶν τὴν σβέσωσιν οὗτοι καὶ οὐδεμίαν παρεῖχον ἀντίστασιν, σπεύδοντες δὲ ν' ἀφαιρέσωσι τὰς λίρας αὐτῶν, αἵτινες τοῖς ἦσαν πολὺ ἀναγκαῖαι, ἐθεώρησαν περιττὸν νὰ ἀφαιρέσωσι τὰς κεφαλάς των, αἵτινες τοῖς ἦσαν ἐντελῶς ἄχρηστοι.

Αἱ ἀπελπιστικαὶ κραυγαὶ ὅμως εἶχον ἀκουσθῆ καὶ προσέδραμόν τινες, ἐξ ὧν καὶ ὁ γραμματεύς· εὗρον δὲ τοὺς Τούρκους *κερωμένους* ὡς εἰκονικῶς λέγει ὁ λαός, ἐξηπλωμένους ἀναισθήτους, τοὺς δὲ Βουλγάρους σκυλεύοντας αὐτοὺς ὡς πτώματα, ἐρευνῶντας τὰ θυλάκιά των, ἐξ ὧν εἶχον ἤδη ἀφαιρέσει βαρὺ βαλλάντιον. Οἱ ῥῶσοι στρατιῶται ἐγέλων ἠλιθίως, βλέποντες τί ὑφίσταντο οἱ *Τουρέτσκοι* ὑπὸ τῶν *μπρατούσκοι*, ὡς ἀπεκάλουν τοὺς Βουλγάρους.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Ἀρ. Π. Κουρτιανῆς.

ΕΝΑΡΞΙΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821
ΕΝ ΚΡΗΤΗ.

[Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 450.]

Ἐν τούτοις καὶ περ ὢν ἤδη αἰχμάλωτος ὁ Ντελῆς καὶ ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν μάχαιραν τῶν Ἑλλήνων διατελῶν δὲν ἐνόει νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἐλαχίστην ταπείνωσιν ἢ εὐτέλειαν πρὸ τοῦ ἐπαπειλοῦντος θανάτου ἐκλιπαρῶν τοὺς νικητάς του, ἢ ἄλλως ὁμιλῶν πρὸς ἀπολύτρωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπεναντίας ὑπεδείκνυεν περιφρόνησιν τῆς ζωῆς του, καὶ λύπην ὅτι δὲν

ἔπεσε μαχόμενος ἐν τῇ μάχῃ, καὶ ἐφαίνετο κατὰ πάντα λίαν θρασὺς καὶ ὑπερόπτης. Ὅθεν ἀπήτησεν, ὅπερ καὶ τῷ ἐπετράπη, νὰ συντρέχῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἑλλήν. ὁπλαρχῶν ἔφιππος, καὶ τὴν ἑλλην. σημαίαν ζητήσας ἔλαβε καὶ ἐβάσταζε, καὶ ὁτὲ μὲν κατεσοβαρεύετο τῶν ὁπλαρχηγῶν, ἐρωτῶν ἂν ἐμπρέπῃ εἰς ἣν ἦτο θέσιν καὶ εἰς τὴν νεότητά του, νὰ γένῃ Ἕλλην σημαιοφόρος, ὁτὲ δὲ πάλιν ἄλλα ἐνηδρύνετο καὶ ἐκαυχᾶτο πρὸς αὐτούς. Ἰδὼν δὲ μάλιστα ἐγγὺς αὐτοῦ τὸν καλόγηρον, εἰς ὃν παρέδωκε τὰ τῆς ζώνης ὅπλα του, εἶπε πρὸς αὐτόν· «γιὰ ξάνοιξε, μωρὲ καλόγηρε, τὸ γιαταγάνι 'ποῦ φορεῖς», «ἀΐ, ἤντα, τὸ θωρῶ», εἶπεν ὁ καλόγηρος, λοιπὸν νὰ μάθῃς ὅτι μόνον Γιάννηδες ἔχει σφαμένους μὲ τὴ χέρα μου ἑνενήντα ἐννιά». Ἐρωτηθεὶς δὲ καὶ ἂν ἔφθειρέ ποτε χριστιανὴν παρθένον, ἀπέσυρε διὰ τῶν δακτύλων του τὸ ἓν μέρος τοῦ μύστακος αὐτοῦ, δεικνύων δι' αὐτοῦ ὅτι τόσας, ὅσας τρίχας ἔχει ὁ μύσταξ πρὸς τὸ μέρος τοῦτο· ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐτραγῴδει περιπαθέστατα ᾄδων τοὺς ἑξῆς περίπου στίχους, ὡς ἠκούσαμεν ἀπὸ τὸν ῥηθέντα καλόγηρον, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται τὸ πολεμικὸν σθένος τοῦ Ἄρεως καὶ τὸ φλογερὸν τοῦ Ἔρωτος ἐμφύσημα, ἅτινα ἀδιακρίτως τῆς φυλῆς, ἐμφωλεύουσιν εἰς πάντα μαχητὴν Κρῆτα.

"Ἀ μὲ σκοτώσετε, μωρέ, θέλω νὰ μοῦ τὸ πῆτε,
κι' ὡς κ' εἰς τὸ ψυχομαχισμό, σχοινὸς εἶμαι νὰ μὲ [ἴδητε.
Τ' ἅρματα δὲν τἀντρόπχιασα κ' ἔχθροί μ' ἄντρες [ἂν ἦστε,
'ς τοὺς Τοῦρκους 'ποῦ παλεύγετε θέλω νὰ πᾷ τὸ [πῆτε.
Ἤλιε μου, σ' ἀποχαιρετῶ κι' ἄμε πὲς τ' ἐδι- [κούς μου,
νὰ μὴ μὲ κλαῖν' γιατ' ἔγινα καύχημα κ' εἰς τ' [ἐχθρούς μου·
καὶ δόσε καὶ παραγγελιὰ 'ς τὸ γιό μ' ἀδὲ μοῦ [μνολόγη.
μηδὲ κι' ἀ ποῦν' τὸ χῶμά μου, δὲ θέλω νὰ πράση.
Μόνον ἡ φιλενάδαις μου ἐκείναις νὰ μὲ κλάψου,
κι' ἂν μ' ἀγαπούσασι μπιστὰ καὶ τὸ τσεδρὲ νὰ [βάψου,
καὶ πές των, ἂν κι' ὁ Χάροντας πέρνῃ τὴν ἀνα- [πνιά μου,
τὸ χῶμά μου δὲ λησμονᾷ τὴν πᾶσα κοπελλιά μου,
κ' οἱ νέοι ἀ ξεφαντόνουσιν, ὡς ἂν κ' ἐδῶ, 'ς τὸν [Ἅδη,
φιλιὰ καὶ σφικταγκάλιασμα θἄχωμε κάλι ὁμάδι.

Ζιμνιό[1] 'κεῖ ποῦ πηγαίναμε, εἶπε καὶ γιὰ μέ, μᾶς λέγει ὁ καλόγηρος, τὸν ὁποῖον παρωμοίαζε μὲ τὸν φίλον του τὸν Ἰσμαὴλ διότι ἦτο καὶ οὗτος ἐπίσης κοντός, τούτη τὴ μαντινάδα καὶ τὴ θυμοῦμαι σἄνατον ὀψές.

Γλέσου, μωρὲ καλόγηρε, σοῦ πρέπου τ' ἅρματά μου,
π' ἂν δὲ μοῦ μνολόγῃς 'ς τὴ θωρτιά, βγαίνεις ἴσα [τσ' ἀντριᾶς μου.

Τέλος ἐνῷ, βαδίζοντες πρὸς Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Καϋμένον, προσηγγίζομεν εἰς Ἀτσίπαδα ἔνθα, ὡς ἐρρήθη, ἔλεγεν ὅτι ἤρχετο νὰ συσκεφθῇ μετὰ τῶν Ῥεθυμνίων Τούρκων περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ τόπου, ἠρώτησε τοὺς Ἕλληνας ὁπλαρχηγούς, ἂν ἐγνώριζον τὸν Ἰσμαὴλ Κούντουρον φίλον του ὄντα, καὶ ἂν ἠξεύρουν ποῦ εὑρίσκεται, οἱ δ' ἄγνοιαν προσποιούμενοι, ὡδήγουν αὐτὸν εἰς τὴν ῥίζαν τῆς Δρυός, ἔνθα ὁ Ἰσμαὴλ ἔκειτο νεκρός, ὃν ἰδὼν ὁ Ντελῆς καὶ βαθέως ἀναστενάξας εἶπε, πάει, πάει πλέον ἡ Τουρκιὰ ἐχάθηκε, οἱ Ῥωμνοὶ θὰ βασιλέψουσι.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Ντελῆς ἤρχισε νὰ ταράττηται, νὰ ἀγριεύῃ καὶ νὰ δεικνύῃ ἀπελπισίαν συντηρῶν ἀδιακόπως, τοὺς φέροντας μάχαιραν εἰς τὴν μέσην Ἑλληνας. Τὸ τοιοῦτον δὲ ἔδωκεν ὑπονοίας τοῖς Ἕλλησι, λέγοντας ὅτι εἰς ὃ ἔφθασεν ἀπελπισίας σημεῖον, καὶ τοιοῦτος ὤν, δύναται νὰρπάξῃ τὴν μάχαιραν ἀφ' ἑνὸς τὴν μέσην καὶ αἰφνιδίως νὰ φονεύσῃ ἕνα δυὸ ἢ καὶ πλείονας ἐξ αὐτῶν. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ ληφθῶσι μέτρα. Ὁμιλίας δὲ περὶ τούτου γινομένης, ὁ Ντελῆς, προσποιούμενος φυσικὴν ἀνάγκην, ἀπεπειράθη κρύφα νὰ δραπετεύσῃ· διὸ ἀπεφασίσθη ἀμέσως ὁ διὰ πυροβολισμοῦ θάνατος αὐτοῦ. Τὸ δ' ἄξιον παρατηρήσεως καὶ ἐνταῦθα εἶνε, ὅτι ἐνῷ ἡ σφαῖρα διεπέρασε τὴν ἀριστερὰν ὠμοπλάτην αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε τοῦ μαστοῦ οὐδαμῶς ἐταράχθη ἀλλὰ στρέψας ἀταράχως τὴν κεφαλήν, εἶπε πρὸς τὸν ἐγγὺς ὁπλαρχηγὸν «μοῦ φαίνεται πὼς μᾶς ἐβαρήκασι, Καπετάνιο». Ἔπειτα δέ, ὡς αἰγαγρος πηδήσας περιεστρέφετο, ὡς πτερωτὴ τὸ σῶμα, καὶ ὡς ὄφις τὴν οὐρὰν ἐτίναζε τὴν χεῖρα δι' ἧς ἐκράτει τὴν τοῦ ἵππου του μάστιγα, βαρεῖς ἐπενεγκὼν μώλωπας εἰς ἐννέα στρατιώτας καὶ κραυγαζῶν ἀγρίως ἐνταῦτῷ: «ὄχι, μωρέ, δὲν τὴν μπίζει σας, κεραταδες καὶ νἄχα τὸ μαχαῖρί μου» τρωθεὶς δὲ καὶ ἐκ δευτέρου ἔπεσεν ἄπνους πλησίον τοῦ φίλου του Ἰσμαὴλ ἀγᾶ τοῦ Κούντουρου.

Τοιαύτην λοιπὸν ἦτταν καὶ καταστροφήν, ἣν ἐπεσφράγισεν ὁ θάνατος τῶν δύο τούτων ἀνδρείων στρατηγῶν, ἔλαβον αἱ δύο ἐν Λάμπῃ (ἐπαρχ. Ἀγ. Βασιλείου) στρατιαὶ τῶν Τούρκων, ἤτοι τῆς Ῥεθύμνης, καὶ τοῦ Ἡρακλείου· τὴν 17ην Μαΐου τοῦ 1821· ἡμέραν καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἀνεπετάσθη ἡ σημαία τοῦ πολέμου ἐν Κρήτῃ. Ὥστε τέλος ἀναλογιζόμενός τις τὴν κατάστασιν καὶ τὴν θέσιν ποιμένων ζευγιτῶν καὶ ταῖς βασάνοις τεταπεινωμένων, ἀπέναντι τῆς διπλῆς εἰσβολῆς τοιούτων φοβερῶν ἐχθρῶν, στενῶς συγκεντρωμένων, ἰσχυρῶς ἐξωπλισμένων, ἐπηρμένων ἐκ τοῦ φόβου, ὃν ἀπάσῃ τῇ ὑφηλίῳ ἐνέπνεον, καὶ τοῖς ὅπλοις καλῶς ἐξησκημένων, ὅσον καὶ ἂν ᾖ, νομίζομεν, προκατειλημμένος ἐκ τῆς προόδου τῆς σήμερον πολεμικῆς τέχνης, θέλει ἀνομολογήσει ὅτι οἱ ἄοπλοι καὶ πτωχοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ἤραντο θρίαμβον καὶ ἔστησαν τρόπαια δόξης, ἀφ' ὧν ὡς αὐγὴ ῥοδόχρους ἀνέτειλεν ἡ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία ἡμῶν.

Ἕπονται αἱ ἐν Ἀποκορώνῳ συγκροτηθεῖσαι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τοῦ τμήματος Χανίων λαμπραὶ ἐπίσης μάχαι.

Ὀδευόντων δὲ τούτων μετὰ τῆς ἑτέρας μερίδος τῶν Σφακιανῶν πρὸς Ἀποκόρωνα, καὶ ἐχόντων ἀπέναντι αὐτῶν ἐκεῖ τρεῖς φοβεροὺς ἀντιπάλους, ἤτοι τὸν ἰσχυρὸν τοῦ Ἀληδάκη ἐν Προσνέρῳ Πύργον ἀποφράσσοντα τὴν εἴσοδον αὐτῶν εἰς Ἀποκόρωνα, τὴν ἀπὸ Χανίων στρατιὰν τῶν Τούρκων συγκειμένην ἐξ ἐπέκεινα τῶν τριῶν χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ τὸ παρὰ τὸν Ἀλμυρὸν τοῦ Ἀποκορώνου κείμενον φρούριον, ἐδέησε νὰ συγκροτηθῇ πολεμικὸν συμβούλιον καθ' ὁδὸν ἐν Κράπῃ, περὶ τοῦ πῶς ὤφειλε νὰ γίνῃ ἡ κατὰ τῶν ἐχθρῶν τούτων ἀντιπαράταξις τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἔναρξις καὶ ὁ ἀκοπὸς τοῦ κινήματος τούτου παρίστατο εἰς τὰ ὄμματα πάντων φοβερὰ καὶ κινδυνωδεστάτη ἐπιχείρησις, καὶ δι' ἄλλα καὶ διὰ τὸν ὅλως ἐλλιπῆ καὶ ἀτελῆ ὁπλισμὸν τῶν Ἑλλήνων, πελέκεις μόνον καὶ μαχαίρας τῶν πλείστων φερόντων, τῶν δὲ ὀλίγων ὁπλοφόρων μετ' ὀλίγων πολεμεφοδίων καὶ ἐφθαρμένων τουφεκίων ἐκστρατευόντων. Ἡ σκέψις ἐν τῷ ῥηθέντι συμβουλίῳ περιεστρέφετο πρὸς ποῖον τῶν τριῶν ἐχθρῶν ἔδει πρῶτον, καὶ πρὸς τίνα τελευταῖον νὰ ἀντιπεξέλθωσιν οἱ ἄοπλοι καὶ ἄπειροι τοῦ πολεμεῖν ἐκεῖνοι ἄνδρες. καθότι ἐξίσου ἐφαίνετο, πρὸς ἁπαντας τοὺς πολεμίους, ἐργῶδες καὶ τολμηρόν, τὸ τῆς ἐπιθέσεως κίνημα. Τὸ μὲν διότι ἱσταμένων πλησίον ἀλλήλων τῶν πολεμίων, ἐν τῇ προσβολῇ τοῦ ἑνὸς θὰ ἐπήρχοντο οἱ δύο ἕτεροι πρὸς ἐπικουρίαν αὐτοῦ, περιτυλίσσοντες ζενὸς τοὺς Ἕλληνας, ὅτε ἡ νίκη αὐτῶν θὰ ἐξεμηδενίζετο εὐθὺς τὸ πρῶτον, τὸ δὲ διότι αἰφνιδίως εἰσβαλόντων τῶν ἐχθρῶν, κατελήφθησαν ἀπροόπτως τὰ γυναικόπαιδα ἐν τοῖς μεταξὺ χωρίοις, ὅθεν περὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἔδει νὰ ληφθῇ ἐκ τῶν προτέρων ἡ μεγίστη φροντίς.

Μετὰ μικρὸν δὲ διότι ὁ ἐχθρὸς ὁδεύων κατ' αὐτῶν δὲν ἐπέτρεπε πλείονα τῆς ὥρας σύσκεψιν, ἀπεφασίσθη, ὅπως ταυτοχρόνως ἐπιτεθῶσιν ὡς ἔχουσι καὶ δύνανται καὶ κατὰ τῶν τριῶν τούτων φοβερῶν ἀντιπάλων, ἀλλ' ὅμως ἡ ἄλωσις, τοῦ φρουρίου ἐθεωρήθη τὸ ἀπαρχῆς κύριον καὶ οὐσιῶδες ἐπιχείρημα, ὅπερ ὤφειλον νὰ ἐπεσπεύσωσι πρὶν ἢ ἡ φρουρὰ αὐτοῦ ἐνισχυθῇ, ὅπως ἡ τοῦ πύργου ὑπὸ τῆς ἐκ Χανίων στρατιᾶς τῶν Τούρκων· ἡ δὲ κατὰ τῶν δύο ἑτέρων ἀντιπάλων ἐπίθεσις ἐθεωρήθη ὡς ἁπλῆ ἀπασχόλησις, καὶ ὡς κώλυμα μόνον νὰ γίνηται πρὸς τοὺς Τούρκους, ἵνα ἐξ ἑνὸς μὲν μὴ δύνωνται νὰ ἀποστείλωσιν οὗτοι βοήθειαν εἰς τὸ φρούριον, ἐξ ἄλλου δὲ δώσωσι καιρὸν εἰς τὰ γυναικόπαιδα πρὸς ἀπόδρασιν ἐν τῷ μεταξὺ τῆς μάχης.

Διὸ χιλίων πεντακοσίων ὄντων τῶν ἐν Κράπῃ Ἑλλήνων, ἑπτακοσίων δὲ μόνον ἐξ αὐτῶν ἐχόντων πυροβόλα ὅπλα, ὡς εἴρηται, ἀπεφασίσθη νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς τρεῖς τάξεις· Ὀκτακόσιοι δηλαδὴ ἄνδρες νὰ ἀντιταχθῶσι κατὰ τῆς ἀπὸ Χανίων στρατιᾶς τῶν Τούρκων, πεντακόσιοι δὲ πεντήκοντα κατὰ τοῦ φρουρίου (ἐγίνωσκον δὲ ὅτι θὰ ἔχωσι καὶ ἐξ ἄλλου μέρους ἐν τάχει ἐπικουρίας), ἑκατὸν δὲ πεντήκοντα νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὸν ῥηθέντα τοῦ Ἀληδάκη Πύργον. Τούτου γενομένου, οἱ προστεταγμένοι τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου ἄνδρες παρήγγειλαν ἀναχωροῦντες πρὸς τοῦτο τοῖς ἐπὶ τὴν ἀπασχόλησιν ὡρισμένοις, νὰ ἀπφεύγωσιν ὅσον ἔνεστι πᾶσαν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς συγκρου-

[1] Λοιπόν.

σιν, ἄχρις οὗ ἠχήσῃ κατ' ἐπανάληψιν τὸ τηλεβόλον ἐν τῷ φρουρίῳ.

Ἐνῷ δὲ ἐπήρχοντο πρὸς τὸ φρούριον, ἐπειδὴ διετέλουν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς πληθύος καὶ τῆς καταστάσεως τῶν φρουρῶν, ἐθεώρησαν εὔστοχον νὰ στείλωσιν ἐκεῖσε ποιμένα τινὰ φέροντα ὀπώρας, γάλα, καὶ τυρὸν κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῷ τοῖς φρουροῖς, πρὸς ὃν ἔδωκαν ἐντολὴν νὰ κατασκοπεύσῃ ὅ,τι ταχύτερον καὶ ἴδῃ ποία ἡ τῆς φρουρᾶς κατάστασις καὶ πλῆθύς, καὶ ἐν σπουδῇ ἐπανακάμπτων ν' ἀναγγείλῃ αὐτοῖς τὰ ὁραθέντα.

Ὁ ποιμὴν ἦλθεν, εἶδεν, ἐπανέκαμψε, λέγων τοῖς ἀρχηγοῖς ὅτι ἡ φρουρὰ μόλις ἀποτελεῖται ἐξ ἑκατὸν πεντήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τούτων ἐκ τῆς θερμότητος νυσταλέων καὶ ἀμερίμνως ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ φρουρίου κοιμωμένων. Πάντες οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν νίκην ἠγαλλιάσαντο, ὥστε προθυμότεροι καὶ θαρραλεώτεροι πρὸς τὴν ἐπίθεσιν ἐγένοντο, καὶ ἀμέσως προὐχώρησαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προταθέντος σκοποῦ· ἀλλ' ἡ ἀγγελία αὕτη ἦτο τέχνασμα στρατηγικὸν τοῦ ποιμένος, διότι πράγματι ἡ φρουρὰ ἀπετελεῖτο ἐκ τετρακοσίων περίπου στρατιωτῶν.

Πρὸς περισσοτέραν δὲ ἐκτίμησιν καὶ κατάληψιν τῆς ὅσον οὔπω ἐν τῷ φρουρίῳ μάχης, περιγράφομεν τὴν θέσιν αὐτοῦ, ὡς ἕπεται. Κεῖται δηλαδὴ τὸ φρούριον τοῦτο τοῦ Ἀλμυροῦ, ὡς ἓν μίλιον μακρὰν τῆς θαλάσσης, καὶ ἐπί τινος μικροῦ ὑψώματος, ἐντὸς στενῆς κοιλάδος, τὰ δὲ δυνατὰ καὶ ὑψηλὰ αὐτοῦ τείχη ὡπλισμένα διὰ μεγάλης ὁλκῆς τοῦ καιροῦ ἐκείνου πυροβόλων, περιβρέχονται ΒΔ. καὶ ΒΑ. ὑπὸ βαθείας λίμνης, μιλίου μὲν ἐχούσης τὸ μῆκος πλέον δὲ τοῦ ἡμίσεος τὸ πλάτος, Δ. ὑπάρχει πεδιὰς κατάφυτος ἐλαιῶν, δι' ἧς ῥέει ποταμὸς ἀνώμαλος καὶ δασώδης· Ν.Δ. ὑψοῦται λόφος δεσπόζων τοῦ φρουρίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πάντοτε ὑπῆρχεν ἡ προφυλακὴ τῶν Τούρκων καὶ ἡ σκοπιά. Τέλος προσεγγιζόντων τῶν ἄλωσιν ἐπιδιωκόντων ἀνδρῶν, ἐθεωρήθη ἀναπόδραστος ἡ ἐξ ἀπροόπτου κατάληψις τῆς ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος λόφου φυλακῆς, καθότι ἄλλως ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ εἰς αὐτοὺς δυσχέρειαν ἐπικίνδυνον.

Ὅθεν μετὰ μικρὰν ἐπὶ ποδὸς σκέψιν ἀνετέθη ἡ ἐν λόγῳ προκατάληψις εἰς ἄνδρας δέκα, καὶ ἀμέσως οἱ δύο ἐξ αὐτῶν ἀφέντες τὰ τουφέκια των τὰς δὲ μπιζόλας μόνον καὶ τὰς μαχαίρας ἐπὶ τῆς ζώνης φέροντες, καὶ θέσαντες σαρίκιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἤρχισαν τραγῳδοῦντες καὶ καπνίζοντες τὰ σιγάρα των νὰ ἀντικρύζωσι τὴν ῥηθεῖσαν προφυλακὴν τῶν Τούρκων, οἱ δὲ ὑπολειφθέντες ὀκτὼ ἠκολούθουν λάθρᾳ καὶ παραπλεύρως αὐτούς. Τούτου δὲ γενομένου, διετάχθησαν καὶ ἅπαντες οἱ μαχαιροφόροι, οἱ μὴ φέροντες ὅπλα πυροβόλα ὅπλα, νὰ πλησιάσωσι ταυτοχρόνως διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὸ φρούριον καὶ τὴν λίμνην, καὶ νὰ παραμονεύσωσιν εἰς τὸν ἐλαιῶνα, ἄχρις οὗ ἔλθῃ ἡ κατάλληλος στιγμὴ πρὸς ἐφόρμησιν εἰς τὸ φρούριον.

Ἐνῷ δὲ οἱ ἀνωτέρω δύο ἐπλησίαζον τὴν προφυλακήν, οἱ σκοποὶ αὐτῆς διὰ φωνῆς τραχείας ἠρώτησαν αὐτοὺς. «ποιοί 'στε,μωρέ; ποῦ πᾶτε; ἤντα ζητᾶτε 'δῶ; 'πίσω»! Οἱ δὲ ἀπήντησαν τουρκιστὶ λέγοντες «πηγαίνομεν εἰς τὸν Διοικητὴν τοῦ Κάστρου, φέροντες ἐπιστολὴν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ Πύργου Ταληδάκη» «αἴ, καὶ γιατί νἄλθετε δῶ γιὰ ἕνα γράμμα; δὲν τὸ σήκωνεν ὁ γεῖς;» οἱ δὲ ἐπανέλαβον ὅτι, «Ἐμεῖς ἔχομεν ἐντολὴν ἀπὸ τὸ Ἀληδάκη νὰ παρατηρήσωμεν, ἂν ἦναι δυνατὸν νὰ μεταφερθῇ ἀπ' ἐκεῖ κανὲν μικρὸν κανόνιον καὶ νὰ τὸ μεταφέρωμεν ἀμέσως εἰς τὸν Πύργον, διότι ἄμα οἱ Χριστιανοὶ ἔμαθον ὅτι ἐξῆλθεν ἀπὸ Χανίων τὸ τουρκικὸν στράτευμα συνήχθησαν εἰς τὸ Ἀσκυφον, καὶ προτίθενται θᾶττον ἢ βραδύτερον νὰ προσβάλωσι τὸν Πύργον». Ταῦτα εἰπόντων τῶν δύο στρατιωτῶν Ἑλλήνων, οἱ σκοποὶ τῆς προφυλακῆς ἐπείσθησαν καὶ προσεκάλεσαν ἀμέσως ἐκεῖ αὐτούς. Οὗτοι δὲ ἐλθόντες ἐχαιρέτισαν τοὺς φύλακας τοῖς ἔδωκαν τὰ καπνά των καὶ ἤρχισαν χαριέντως νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῶν τῆς ἡμέρας πρὸς αὐτούς, περιμένοντες νὰ φθάσωσι καὶ οἱ ὑπολειπόμενοι ὀκτώ· ἀλλ' ὅπως δήποτε οἱ Τοῦρκοι οὗτοι δὲν ἀπέβαλον τὴν δέουσαν προφύλαξιν καὶ προσοχὴν αὐτῶν, διὸ αἴφνης, ἐνῷ ἀπροσέκπως πως ὁ εἷς τῶν Χριστιανῶν ἀνέσυρε τὸ ὑποκάμισόν του, καὶ συνεπῶς ἐφάνη ὁ ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος αὐτοῦ ἐντετυπωμένος διὰ μελάνης καὶ βελόνης σταυρός, ὡς συμβαίνει νὰ ἔχωσι πολλοί, ἀμέσως ἀντελήφθησαν αὐτοῦ καὶ διὰ νεύματος συνεννοηθέντες ἥρπαξαν τὰ ὅπλα των. Ἀλλὰ γρηγοροῦντες καὶ οἱ δύο Χριστιανοὶ στρατιῶται δι' ἀστραπιαίας κινήσεως ἐβύθισαν τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς τὰ στήθη τριῶν τῶν ἐν αὐτοῖς Τούρκων, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἔφθασαν καὶ οἱ ὑπολειφθέντες ὀκτὼ καὶ κατέσφαξαν ἅπασαν τὴν προφυλακήν, μὴ δυνηθεῖσαν νὰ ῥίψῃ, εἰμὴ ἓν μόνον ὅπλον, τὸ ὁποῖον οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἐξέλαβον ὅτι ἐρρίφθη χάριν κυνηγίου. Παρ' εὐθὺς δὲ κατελήφθη ἡ σκοπιὰ καθὼς καὶ τὰ περιξ ὑψώματα τοῦ λόφου ὑπὸ τῶν ἐπερχομένων Ἑλλήνων, ὅθεν πᾶσα κίνησις τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ καθίστατο ὁρατὴ καὶ φανερά.

Ἐνῷ δὲ ἐξετελοῦντο ταῦτα, δύο ἐκ τῶν εἰσερχομένων μαχαιροφόρων διὰ τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὸ φρούριον καὶ τὴν λίμνην, εἶδον μακρόθεν στρατιώτην τοῦρκον λουόμενον ἐν αὐτῇ, ἔροντες δὲ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἔφθασαν ἐκεῖ καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα του προσποιούμενοι τὸν Τοῦρκον εἶπον ἀγρίως εἰς αὐτόν, ὄζω, μωρὲ παληορωμνηέ, ἤντα γυρεύεις ἐσὺ ἐπαδά; ἔβγα γλήγορα γιὰ θὰ σὲ σκοτώσωμε μέσα στὸ νερό! Ὅτ, ὅτ, μή, μή, ὑπέλαβεν ἐκεῖνος μὰ Τοῦρκος εἶμαι κ' ἐγὼ σὰν κ' ἐσάς.

«Τοῦρκος εἶσαι;» «Ναί, μὰ τὸ Μουχαμέτη μου».

«Μωρὲ σὰ ῥωμνηὸς φαίνεσαι σύ, σὰ Μανώλης, σὰ Κωστατῆς, ἐτσά, ἐτσά 'να μπρᾶμμα δείχνεις, γιὰ ξάνοιξε μὴν εἶσαι τίβοτσι, Γιάννης καὶ χάσης ἄδικα τὴ ψυχή σου· γιατὶ δὲ μνοιάζῃς νἄσαι Τοῦρκος τὸ ξέρεις καλά; ἂν ἦσαι γῆ ὄχι;» «Γροῖκα τοῦ λόγουσου, ἂν τὸ ξέρω, λέγει· ῥωμνηὸς βαλαὶ μπηλαὶ εἶμαι, ναὶ μά, ναί, τοῦτο νὰ σοῦ λέμε καὶ μεῖς μᾶσαι κουφός, ὄχι ἐξέχασα, Τοῦρκος εἶμαι μὰ τὸ Ἰμάνι μου, νάτε καὶ τὸ σουνούτι μου καὶ μὲ συμπάθιο γιατεῖν' τσὴ πίστι μας. «Αἴ καλά, ἔβγα, γλήγορα». Μετὰ δὲ ταῦτα τῷ εἶπον καὶ πάλιν, «Καλὲ μωρέ, δὲν 'ντρέπεσ' ἀλήθεια νὰ μᾶς κάνεις τὸν Τοῦρκο, ἐσὺ θὰ γελάσῃς ἐμάς; καὶ θαρρεῖς πῶς δὲ κατέχομεν ἀπὸ ποῦσαι καὶ ποιὸς εἶσαι καὶ πῶς σὲ λένε Γιάννη;« «ἄς τον, ἀδερφέ, ὑπέλαβεν ὁ ἕτερος χριστιανός, μὰ εἰπέ το πῶς εἶναι ῥωμνηός, ἤτα θὲς νὰ τοῦ ρωτᾷς πλειό, αἴ, εἶπέν το μνιὰ φορὰ καὶ 'δικά,» ὅἴ, ἐξέχασα δὲν τῶπα, Τοῦρκος εἶμαι μὰ τὸ Ῥαμπῆ μου, Ἀσάνη μὲ λένε. «Ἀϊντε ὀμπρός, ἀκλοῦθα καὶ σώπα». Ἐπιστρέφοντες δὲ παρ' εὐθὺς τὸν ἕφερον εἰς τὸν τόπον ἔνθα καὶ οἱ λοιποὶ ὀπαδοί των παραμονεύοντες ἵσταντο· ὅτε ἰδὼν ὁ αἰχμαλωτισθεὶς Τοῦρκος αὐτοὺς ἐνόησεν ὅτι περιέπεσεν εἰς τὴν παγίδα καὶ ἔμεινεν ἔκπληκτος. Ἀλλ' οἱ ζωγρήσαντες αὐτὸν τῷ εἶπον, «Μὴ φοβᾶσαι, μωρὲ Ἀσάνη, μὰ δὲ θὰ πάθῃς πρᾶμμα. Μόνο κάθησε νὰ μᾶς πῇς ἀπὸ ποῦ μποροῦμε νὰ πατήσωμε τὸ Κάστρο· μὰ γιαΐδε τὴν ἀλήθεια, γιὰ θὰ σὲ βάλωμε μπροστὰ καὶ θὰ σκοτωθῇς ἐσὺ προτήτερα ἀπὸ μᾶς, καὶ ἂν ἦναι ἡ πόρτα ἀνοικτή, καὶ μποροῦμε νὰ μποῦμε μέσα ἀπ' ἐκεῖ, καὶ πόσοι Τοῦρκοι εἶναι μέσα». Οὗτος δὲ εὑρεθεὶς εἰς τὴν ἀνάγκην τοῖς ἔδειξεν ἀμέσως τὸ χαμηλότερον μέρος τοῦ τείχους, εἶτα τοῖς εἶπεν ὅτι ὡς τριακόσιοι Τοῦρκοι φυλάσσουν ἤδη τὸ φρούριον, ἀλλὰ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν περιμένουν νὰ τοῖς ἔλθῃ κ' ἑτέρα δύναμις ὀκτακοσίων ἕως χιλίων ἀνδρῶν, οἱ δὲ ἐν τῷ φρουρίῳ νῦν μένοντες ὑπνώττουσι κατὰ τὸ σύνηθες τὴν ὥραν ταύτην νηδυμον ὕπνον, ὅσον δὲ διὰ τὴν θύραν θὰ ἦναι ἀνοικτή, διότι εἶπεν, ὅτι ὅτε ἐξῆλθε παρήγγειλε τοῖς θυρωροῖς ὅτι ἐπιστρέφει μετὰ μίαν ἢ δύο τὸ πολὺ ὥρας ἐκεῖ. Ταῦτα τοῦ αἰχμαλωτισθέντος Τούρκου εἰπόντος, οἱ κρατοῦντες αὐτὸν Ἕλληνες τὰ κατέστησαν ἔπαντα γνωστὰ εἰς τοὺς πρότερον, ὡς ἐρρήθη, καταλαβόντας τὸν λόφον ὁπλίτας, ἀναφέροντες συγχρόνως αὐτοῖς ὅτι ὄφειλουν νὰ ὦσιν ἕτοιμοι καὶ ἅμα ὡς δοθῇ τὸ πρὸς ἀναβάσιν τοῦ τείχους σημεῖον νὰ ἐκκενώσωσι διὰ μιᾶς τὰ ὅπλα αὐτῶν κατὰ τῆς φρουρᾶς. Εἶτα σπεύδοντες ἤρχισαν νὰ κόπτωσι κλάδους, νὰ δένωσι κλίμακας, καὶ δεμάτια καὶ νὰ ἑτοιμάζωσιν ὅ,τι ἄλλο τοῖς ἦτο δυνατὸν καὶ πρόσφορον διὰ τὴν ἀνάβασιν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσέλθωσι διὰ τῆς θύρας εἰς τὸ φρούριον, ὅθεν ἀποστείλαντες ἐκεῖ τὸν αἰχμαλωτισθέντα Τοῦρκον, παρήγγειλαν αὐτῷ νὰ ἀρχίσῃ ὁμιλίαν ἀπαντικρὺ πρὸς τοὺς θυρωροὺς μακρόθεν καὶ πρὶν ἢ πλησιάσῃ πολύ, ἐνταυτῷ δὲ ἐβάδιζον παραλλήλως πεντήκοντα ἄνδρες εἰς τόπον ὅθεν τὸ σύνδενδρον τοῦ ἐλαιῶνος καὶ τοῦ δάσους ἐπεσκίαζεν αὐτούς, σκοποῦντες ἀπροόπτως νὰ συλλάβωσι τοὺς θυρωρούς, ἐγγὺς καὶ τῶν

λοιπῶν παρακολουθούντων. Ἡ ὁμιλία ἤρξατο, τὸ σημεῖον ἐδόθη, καὶ οἱ πεντήκοντα ἐπλησίασαν εἰς τὴν θύραν ἀλλ' ἐνῷ ἀπεῖχον βήματά τινα, κύων ἄγριος ἐξελθὼν τῆς θύρας τοῖς ἐπετέθη, λυσσωδῶς ὑλακτῶν. Ἡ θύρα ἐκλείσθη παραχρῆμα, ἡ φρουρὰ ἅπασα ἐξηγέρθη τοῦ ὕπνου, καὶ ἀμέσως ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὰ ὅπλα καὶ ἤρξατο νὰ πυροβολῇ σφοδρῶς ἐναντίον τῶν οὕτω λάθρα ἐπερχομένων ἐχθρῶν της, οὗτοι δὲ δρομαίως ὑπεχώρησαν, πλὴν ἐφονεύθησαν τρεῖς ἐξ αὐτῶν, μεθ' ὧν καὶ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς στρατιώτης οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ λόφου ὁπλῖται ἰδόντες τὴν συνταραχὴν καὶ συνέζαψιν τῆς φρουρᾶς, ἐκέντησαν πρὸς τὸν ἐν αὐτῇ σωρὸν τὰ πυροβόλα ὅπλα των, καὶ ἡ μάχη ἤρξατο ἀπὸ τοῦδε ἑκατέρωθεν σφοδρά. Οἱ φρουροὶ βαλόντες πῦρ εἰς τὰ τηλεβόλα, ἔστρεψαν ἀμέσως τὴν προσοχὴν αὐτῶν πρὸς τὸ χθαμαλώτερον τοῦ τείχους μέρος· οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ λόφου ἀντίπαλοι αὐτῶν ἐθεώρησαν σκόπιμον νὰ τοὺς ἀφήσωσιν ἐκεῖ ἐπὶ μικρὸν ἀπροσβλήτους καὶ νὰ πυροβολῶσιν ἀκαταπαύστως κατὰ τῶν λοιπῶν τοῦ φρουρίου μερῶν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ἐνταῦθα, ἡ εἰς Τσιβαρᾶ ἀπὸ Καλύβας ἀνερχομένη στρατιὰ τῶν Τούρκων, ὡσαύτως καὶ ἡ ἐν τῷ Πύργῳ τοῦ Ἀληδάκη φρουρὰ ἐκίνησαν, ὡς ἦν ἐπόμενον, πρὸς βοήθειαν τοῦ φρουρίου, ἀλλ' ἀμέσως, ὡς εἴρηται, οἱ ἀπὸ Κράπης σταλέντες μαχηταὶ ἐπετέθησαν μεθ' ὁρμῆς κατ' αὐτῶν ὥστε μετὰ μικρὸν ἠναγκάσθησαν οἱ Τοῦρκοι νὰ ἀναστείλωσι τὴν πρὸς τὸ φρούριον ἐπικουρίαν καὶ εἰσέλασιν αὐτῶν, καὶ νὰ ἐγκαταλίπωσι τοὺς φρουροὺς εἰς τὰς ἐχυτῶν δυνάμεις. Ὅθεν τρεῖς φοβεραὶ πυρκαϊαὶ ἐξερράγησαν ταυτοχρόνως ἐν τρισὶ τοῦ Ἀποκορώνου θέσεσι. Ἐπικουρίαι δ' ἤρχοντο ἀκαταπαύστως εἰς ἀμφότερα τὰ διαμαχόμενα μέρη, ἀλλ' ἰδίως εἰς τοὺς Ἕλληνας, καθ' ὅτι καὶ αὗται αἱ μητέρες ἀπηυδημέναι ὑπὸ τῶν καταπιέσεων καὶ ἀσχημιῶν τῆς τυραννίας παρώτρυνον ἐν σπουδῇ καὶ πολλῇ προθυμίᾳ τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν νὰ σπεύσωσιν ὅπως δύνανται εἰς τὸ πεδίον τῆς τιμῆς. Τῆς μάχης λοιπὸν τριπλῆς καὶ πεισματώδους ἐξακολουθούσης ἐν Ἀποκορώνῳ, ὁ κρότος τῶν πυροβόλων ἀνήγγειλε τοῖς ἐν Χανίοις καὶ ἐν Ῥεθύμνῃ Τούρκοις τὴν φοβεράν, ἣν τὸ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν καὶ κατ' ἴσην σχεδὸν ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων κείμενον τοῦ Ἀποκορώνου φρούριον ὑφίστατο καὶ διεξῆγε πάλην. Ὁθεν οἱ μὲν ἔστειλαν ἀμέσως ἀπὸ Σούδας δύο γουλέτας ὠπλισμένας διὰ τηλεβόλων πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ, οἱ δὲ Ῥεθύμνιοι ἀνέστειλαν τὴν εἰς Σφακία εἰσβολὴν αὐτῶν ὀχυρωθέντες εἰς Ῥούστικα, (ἦσαν δὲ οὗτοι ἡ ἑτέρα πτέρυξ, τὴν ὁποίαν ὁ Κουντουρος, ὡς ἐρρήθη, εἶχε διατάξει νὰ εἰσβάλῃ διὰ τοῦ Καλλικράτη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σφακίων).

Ἐπιτεινομένης δ' οὕτω τῆς μάχης, οἱ χειτωιαζοντες ῥεθύμνιοι Ἕλληνες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν Σφακιανοί, ἰδόντες ὅτι ἀνεχαιτίσθη ἡ εἰς τὰ πρόσω πορεία τῶν Ὀθωμανῶν εἰς Ῥούστικα, ἀμέσως ἔταξαν ὀλίγους κατ' αὐτῶν ἐκεῖ, εἶτα ἔσπευσαν πρὸς ἐπικουρίαν τῶν ἐν Ἀποκορώνῳ Ἑλλήνων.

Ἐνισχυθέντων λοιπὸν οὕτω τῶν τὴν ἅλωσιν ἐπισπευδόντων μαχητῶν, ἀμέσως συνῆλθον οἱ προεξάρχοντες τοῦ στρατοπέδου, τούτων εἰς πολεμικὸν συμβούλιον, ὅπως ὁρίσωσι τὴν κατὰ τοῦ φρουρίου τελευταίαν καὶ ἀποφασιστικὴν ἔφοδον. Τὸ σχέδιον ἐγένετο ὡς ἑξῆς· Ἀφοῦ δηλαδὴ διὰ σφοδροῦ καὶ γενικοῦ πυροβολισμοῦ καταπτοήσωσι καὶ θορυβήσωσι τοὺς φρουρούς, νὰ ἐφορμήσωσιν ἅπαντες ξιφῆρεις, πλὴν διακοσίων ὁπλιτῶν, οἵτινες ἔμελλον νὰ μένωσιν ἐπὶ τοῦ δεσπόζοντος λόφου, καὶ παρηγγέλθησαν, κατὰ τὴν προσέγγισιν τῶν ἐφορμώντων εἰς τὸ φρούριον, νὰ στρέψωσιν ὅλην αὐτῶν τὴν προσοχὴν καὶ δύναμιν κατὰ τῶν ὑπερασπιζόντων τὸ χθαμαλώτερον τοῦ φρουρίου τεῖχος, ἀφεθέντων, ὡς ἐρρήθη, ἐπὶ τούτῳ ἀνενοχλήτων ἄχρι τοῦ νῦν

Τὸ σχέδιον ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν, αἱ δὲ ἐκσφενδονώμεναι ὑπὸ τῶν πλοίων καὶ τοῦ φρουρίου σφαῖραι ἐθέριζον τὸν Ἐλαιῶνα καὶ συνέτριβον τοὺς περιξ τῶν λόφων χάρακας, οἱ καπνοὶ ἐσχηματίζον νέφη πυκνά, ἠρέμα πνέοντος τοῦ βορρᾶ, ἅτινα ἐπεσκίαζον τὴν ἐπέλασιν τῶν προωρισμένων διὰ ἔφοδον Ἑλλήνων, οἵτινες βοηθούμενοι προσέτι καὶ ὑπὸ τοῦ δασώδους ποταμοῦ, τοῦ ἐλαιῶνος, καὶ τοῦ κοιλώματος, ὡρμησαν αὐθωρεὶ πρὸς τὸ τεῖχος καὶ ἰδίως πρὸς τὸ χθαμαλώτερον αὐτοῦ μέρος. Ἐπειδὴ δ' ἀμέσως καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ λόφου ἀφεθέντες ὁπλῖται ἐκέντησαν τὰ ὅπλα αὐτῶν κατὰ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ μέρους τούτου Τούρκων, διὰ μιᾶς ἐξετίναξαν καὶ διεσκόρπισαν κἀκεῖθεν αὐτούς· οἱ δὲ μαχαιροφόροι στηρίξαντες τὰς κλίμακας, τοὺς κλάδους καὶ τὰ δεμάτια ἐπὶ τοῦ τείχους βιαίως καὶ μετ' ἀλαλαγμοῦ εἰσεπήδησαν ξιφῆρεις ἐντὸς τοῦ φρουρίου. Σύγχυσις, φωναὶ ἄγριαι καὶ ταραχὴ ἐπλήρουν τὰς κοιλάδας καὶ τοὺς περιξ λόφους κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν.

Τέλος ἡ σφαγὴ τῆς φρουρᾶς τῶν Τούρκων συγκειμένης ἐκ τετρακοσίων περίπου ἀνδρῶν ἐπῆλθε γενική, πλὴν τριῶν ῥιφθέντων εἰς τὴν λίμνην καὶ κρυφθέντων εἰς τὰ ἐν αὐτῇ βρύλα καὶ ἕλη.

Μεταξὺ λοιπὸν τῶν δύο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λάμπης (Ἁγ. Βασιλείου) λαμπρῶν πολεμικῶν κατορθωμάτων, ἤτοι τῆς ἥττης, καὶ τῆς καταστροφῆς τῶν δύο στρατιῶν Ῥεθύμνης καὶ Ἡρακλείου, προσετέθη τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὴν 17ην Μαΐου τοῦ 21 ὡς στέμμα ἀδαμάντινον καὶ φεγγοβόλον, καὶ ἡ ἅλωσις τοῦ ἐν Ἀποκορώνῳ φρουρίου· ἤδη δὲ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων αὐτοῦ ἱσταμένη ἐπὶ τοῦ κοντοῦ ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ἐκυμάτιζεν ἐνδόξως καὶ τροπαιούχως, καὶ ὡς πλησιφαὴς σελήνη ἀκτινοβολοῦσα διηύγαζε τὸ κλέος καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν νικητῶν ἐκείνων ποιμένων.

Ἡ ἡμέρα λοιπὸν αὕτη, καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἀνεπετάσθη ἡ σημαία τῆς ἐλευθερίας ἐν Κρήτῃ καταλαμβάνει ἀπροχρώντως λαμπρὰν καὶ χρυσῆν σελίδα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, καὶ χαιρετίζεται, καὶ προσφωνεῖται ὑφ' ἡμῶν ὡς ἐπιγιγνομένων, ὡς ἡμέρα ἀναστάσεως τοῦ Γένους, καὶ ἡ ὁποία ἂν δὲν ἦναι ἑορτάσιμος, ὡς ἡ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος καὶ τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης μετ' αὐτῆς, ὑπὲρ ἧς ὤμοσαν καὶ ἐπαλαισαν οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ ἣν τέλος ἀπελθόντες ἀφῆκαν, ὡς ἱερὰν παρακαταθήκην εἰς ἡμᾶς, εἶναι ὅμως ὑπεράγαν ἔνδοξος καὶ ἀξιομνημόνευτος καὶ δι' ἣν ἐπεδαψίλευσεν ἡμῖν πρόσκαιρον καὶ μικρὰν ἐλευθερίαν. Ἡμεῖς δὲ τότε μόνον θὰ ἠμεθα ἄξιοι ἐκείνων υἱοί, ὅταν ἀδιαλείπτως ἐπισπεύδωμεν εἰς τὴν ἀποτελείωσιν τοῦ ἔργου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀδικήματος ἄλλων ἐγκατελείφθη εἰς ἡμᾶς ἡμιτελές, καὶ οὐδενὸς ἀποδειλιῶμεν ἀπέναντι, ἀλλ' ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ παράδειγμα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πρὸ μικροῦ, ὡς εἴδομεν, ἀπέναντι τοῦ γίγαντος τῶν γιγάντων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τοῦ ἐπηρμένου ὀφθαλμοῦ τῶν Τούρκων, ἐφαίνοντο δειλοί, ἦσαν ὅοπλοι, εὐτελεῖς, καὶ μηδαμινοί, νῦν δέ, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἐδείχθη, παρίστανται πρὸς αὐτοὺς καὶ ἀγέρωχοι, καὶ ἀνδρεῖοι νικηταὶ καὶ ἔνοπλοι, καὶ φοβεροὶ ἀντίπαλοι αὐτῶν.

Συνεχίζοντες δὲ τὸ ἔργον αὐτῶν οἱ ἀνωτέρω νικηταί, τὴν δεκάτην ὀγδόην, ἤτοι τὴν ἀμέσως ἑπομένην ἔδρεψαν ἐπίσης δάφνας δύο ἐν Ἀποκορώνῳ καὶ μίαν εἰς Ῥούστικά τῆς Ῥεθύμνης, διὰ τὰς ὁποίας δοθείσης εὐκαιρίας θέλομεν ἐπίσης ἐν συνόψει ἐξιστορήσει καὶ τὰς μάχας ἐκείνας.

Ἰδοὺ καὶ τὸ ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ᾀδόμενον ᾆσμα:

'Ρέθυμνος, Κάστρο, καὶ Χανιά, εἶν' ἀνακατωμένα
νὰ βγοῦν νὰ κάψουν τὰ Σφακιὰ τὰ πανάστατημένα
μονημερὶς ἐπόρησαν κ' ἀπὸ τὰ τρία κάστρα,
μ' ἀφοραθήκατσι οἱ φωμνοὶ καὶ φράξα τως τὴ [στράτα,
καὶ γλάτυραν ἀνάδαυλα, καὶ λίγα εἰς τὸ δρόμο,
πῶς τέθοιο τράκο καὶ κακὸ δὲν ἔγεινε 'τὸ κόσμο.
Κ' οἱ 'Ρεθυμνιώταις ἔκλαιγαν τὸν Κουντουροσμαλῆ
γιὰ δὲ τοῦ 'καμὲν κόλυβα 'ς τὸ Ἀρὸ τ' Ἀϊδαρλῆ,
ἐκλαίγασι καὶ τοὺς λοιποὺς μὰ πλειὰ ποῦ νικη- [θῆκα,
κ' εἰς τὴν ἀπόλοιπη Τουρκιὰ ἐξεφανερώθηκα.
Κλαῖν κ' ἀπ' ἄλλοῦ οἱ Καστρινοὶ γιὰ τοῦτο τὸ [κεφέρι,
μὰ πλειὰ ποῦ χάσα τὸν Ντελῆ, ὅπου δὲν εἶχε ταῖρι,
καὶ τόσους ποῦ τὸ Κεφαλαὶ ἔχουσι σκεπασμένο
τὰ κόκκαλά τως, κ' ἔμεινε τὸ Κάστρ' ἀραχνιασμένο.
Μὰ βλάστημοῦ καὶ τὰ Χανιὰ γὶὰ τ' Ἀρμοῦ τὸ [Κάστρο,
'κείνους ὅπου τὸ 'βγάλανε ἀπὸ τὴ γῆς τὸν κάτο,
καὶ κλαῖν καὶ τοῦτοι τὰ ἄντρες των καὶ κάνουν [των κ' ἀλάϊ,
κ' ὅλοι ἀναθεματίζουσι τὴν δεκαφτὰ τοῦ Μάϊ.
Μὰ οἱ 'Ρωμαῖοι χοῦνε χαρᾶ τὰ λαμπριανὰ 'ντοῦκα
γιατὶ καλὰ τῶν ἔσκασε καὶ δικλαματωθῆκα,
κ' ἐξῶ ποῦ σφίξε τὴν Τουρκιά, κ' ἐξῶ ποῦ τὴ [σβολῶσα,
καὶ τόσους τοῦ σκοτώσανε, καὶ ὅλη τὴ ξεσπιτῶσα,
καὶ βρέπουσι τὰ ἔχῃ τῆς, καὶ λέν τοῦδὰ καὶ γλάσου,
μ' ἡ Κρῆτη ἀ δὲ λευθερωθῇ· δὶ θὰ κατάλλαγιάσου'
κ' οὐδὲ θὲλλάξου λοῖσμό, κ' ἔσσα νὰ τὸ κατέχου
γιατὶ σὰν τὸ χαρκοπχὶ τὸ πόλεμο τὸν ἔχου,
καὶ ἂς πάρου πλειὸ τὰ μέτρη τως, καλὰ κὰ τὸ [σκεφθοῦσι
γιατ' ὅσα μᾶς ἐκάμασι θὰ τὰ ἐχῶ ὀρεωθοῦσι.

Ν. Γ. ΦΩΤΑΚΗΣ.

Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ

(Συνέχεια τοῦ σελ. 451).

Συνελθὼν δὲ διὰ τῶν φιλοξένων φροντίδων τῶν περὶ αὐτὸν ξένων:

— Κ' ἐγὼ ὁμοίως, ἀνέκραξε, δὲν ἔπρεπε ν' ἀποθάνω, ἐγὼ ὁ ἀπόγονος τῶν αὐτοκρατόρων, ὁ τόσον στενῶς συνδεόμενος πρὸς τὸ ἔνδοξον τοῦτο αἷμα, ὅπερ ὁ τελευταῖος Κωνσταντῖνος ἐθυσίασε μαρτυρικῶς; Δυστυχεῖς φυγάδες, δὲν εἴμεθα ἀράγε ἐνοχοι; Ξένοι, Σικελοί, εἰπέτε μοι δὲν μᾶς περιφρονεῖτε; Ἐπεζήσαμεν.

Ἐν ᾧ ψίθυρος σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ φαίνεται ἀποκρούων τὴν ἄδικον καθ' ἑαυτοῦ μομφὴν τοῦ γενναίου Λασκάρεως, οὗτος ἐξακολουθεῖ:

— Ἡ θρησκεία προσέταττεν ἡμᾶς νὰ καταβάλωμεν πάντα ἀγῶνα ὅπως σώσωμεν ἐκ τῆς μανίας τῶν βαρβάρων τινὰ τῶν ἀσθενῶν θυμάτων, ἅτινα σκληρότερον ἐπαπειλεῖ ἡ ἀκολασία τῆς νίκης. Τὴν φρικτὴν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπὶ τῶν συντριμμάτων τῶν τειχῶν ἡμῶν, διὰ τῶν ἠκρωτηριασμένων τάξεων ἡμῶν, τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν Τούρκων ἐπλημμύρει τὴν Κωνσταντινούπολιν, εὐλαβὴς πίστις εἶχε συναγάγῃ ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Σοφίας τὰς τρομούσας ἡμῶν οἰκογενείας καὶ τῶν μοναστηρίων μας τὰς παρθένους. Ἤλπιζον, κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν, ὅτι τὴν ὥραν ἀκριβῶς, καθ' ἣν οἱ βάρβαροι ἔμελλον νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, ἄγγελος Κυρίου αἰφνιδίως ἐπερχόμενος θὰ ἐξωλόθρευε τὰς ἱεροσύλους ὁρδάς. Ἀλλ' οἴμοι! εἶχον διδαχθῇ ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς θρησκείας ὅτι ὁ Θεὸς ἀφίνει νὰ καταρρέωσι τὰ γεγηρακότα κράτη καὶ ὅτι, ἂν θέλῃ ἐνίοτε νὰ βοηθήσῃ αὐτά, ἡ βοήθεια τῆς χειρὸς αὐτοῦ εἶνε ἡ ἀποστολὴ μεγάλου ἀνδρός. Ὁ ἡρωϊσμὸς καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μᾶς σώσωσιν ἐκ τοῦ ὀλέθρου· τί ἠδυνάμεθα νὰ περιμένωμεν πλέον; Ἀπάγω μακρὰν τοῦ ἱεροῦ ἀλλ' ἀσθενοῦς ἀσύλου τῆς Ἁγίας Σοφίας, γυναῖκάς τινας περιφανεῖς ἐκ τοῦ αἵματος τῶν Κομνηνῶν· καὶ συναγαγὼν γενναίους φίλους διελαύνω ξιφήρης τὰς σκηνὰς τοῦ αἵματος, τῆς ἀκολασίας καὶ τῆς ἀσεβείας, αἵτινες ἐπλήρουν ἤδη τὸν εὐρὺν τῆς Κωνσταντινουπόλεως περίβολον. Ὕψιστε Θεέ! ὁπόσα ἐγκλήματα συνεσώρευσε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ βαρβαρότης τοῦ πολέμου, ἑκατονταπλασιασθεῖσα ὑπὸ τῆς μανίας τῶν ἀγρίων ἐκείνων φύλων, ἐφορμησάντων ἐν μέσῳ τῆς λαμπρᾶς ἕδρας τῆς εὐγενείας καὶ τῶν τεχνῶν. Βδελυροὶ ἐχθροί! ὦ! εἴθε ποτὲ αἱ πόλεις αὗται τῆς Εὐρώπης, αἵτινες μᾶς ἐγκαταλείπουσιν εἰς ὑμᾶς νὰ μὴ γεύσωσι λείας μιᾶς τῶν νικῶν σας, καὶ νὰ μὴ μάθωσι τὸν ἀμείλικτον τοῦτον πόλεμον, ἐν ᾧ τὸ δικαίωμα τοῦ φόνου σταματᾷ μόνον ἐκεῖ ὅθεν, ἀρχίζει ἡ δουλεία! Καταφυγόντες εἰς Γαλατᾶν, πρὸς συμμάχους ἀμφιβόλου πίστεως, κατωρθώσαμεν, ἐν τῷ ἀλαλαγμῷ τῆς φρικώδους ἐκείνης κατακτήσεως, νὰ ἐπιβῶμεν σῶοι τοῦ πλοίου τούτου. Φέρομεν εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ ὄνομα ἡμῶν ὡς Χριστιανῶν, τὴν δυστυχίαν ἡμῶν καὶ ἀθανάτους θησαυρούς: τὰ ἔργα τῶν μεγάλων πνευμάτων τῆς πατρίδος ἡμῶν, τοὺς ἐφεστίους τούτους Θεοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος οὓς ἔσωσα ἐκ μέσου τῶν ἐρειπίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς ὁ Αἰνείας φεύγων παρέλαβε τὸ ἱερὸν τῆς Ἑστίας πῦρ.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Λασκάρεως, ἡ εἰκὼν τῆς μεγάλης ἐκείνης καὶ ἀνεπανορθώτου συμφορᾶς ἐδιπλασίασαν τὸ διαφέρον καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν ἀκουόντων. Ἐν ᾧ δ' ἀφῆκαν αὐτὸν καὶ τοὺς ἑταίρους νὰ ἡσυχάσωσιν ὀλίγον ἐν τῷ προσευχθέντι εἰς αὐτοὺς ἀσύλῳ, ἡ εἴδησις τοῦ δυστυχήματος καὶ τῆς ἀφίξεως αὐτῶν διεδίδετο μακράν, ἀλλὰ δὲν ἐνεποίει εἰς πάντας τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν· τινὲς ἔλεγον ὅτι ἡ συμφορὰ αὕτη εἶνε τιμωρία τῆς αἱρέσεως· αἱ γυναῖκες ἐφαίνοντο μᾶλλον συγκεκινημέναι καὶ περιδεεῖς καὶ προσηύχοντο ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὀρθὸν δόγμα, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀλέθρου τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. Αἱ ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ Λασκάρεως Ἑλληνίδες ὠδηγήθησαν παρευθὺς εἰς τὸ μοναστήριον τῶν καλογραιῶν τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, παρὰ τὴν Κατάνην. Ἐγένοντο δεκταὶ μετ' ἀγάπης ὅλως χριστιανικῆς. Αἱ πλεῖσται εἶχον εἰπῇ ὅτι ἦσαν μοναχαὶ καὶ ἀφιερωμέναι εἰς τὸν Κύριον· ἀλλ' ὅτε, βραδύτερον, ἀνήγειραν τοὺς πέπλους αὐτῶν καὶ ἐφάνησαν τὰ μακρὰ κύματα τῆς μελαίνης αὐτῶν κόμης, ἥτις ἐκάλυπτε τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ καθίστα ἐμφανεστέραν τὴν κανονικότητα τῶν χαρακτηριστικῶν των, ἡ συνήθεια αὕτη, ἡ ἰδιάζουσα εἰς τὰ μοναστήρια τῆς Ἀνατολῆς ἐφάνη εἰς τὰς καλογραίας τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, σχεδὸν σκανδαλώδης βεβήλωσις, καὶ τεκμήριον πασῶν τῶν πλανῶν, ἐφ' αἷς τόσον ἐμέμφοντο τοὺς Ἕλληνας οἱ θεολόγοι τῆς Δύσεως. Οὕτω, διαφοραί τινες περὶ τὴν ἐνδυμασίαν, παραλλαγαί τινες ἐν τοῖς ἤθεσι διετήρησαν μακρότατα μίση μεταξὺ χριστιανικῶν λαῶν, οἵτινες ἔπρεπε νὰ φωτίζωνται καὶ βοηθῶνται ἀμοιβαίως. Ἐν τούτοις αἱ καλογραῖαι τοῦ Ἁγίου Βενεδίκτου, πρὶν στερήσωσι τὰς δυστυχεῖς φυγάδας τὸ παρασχεθὲν αὐταῖς ἄσυλον ἀπεφάσισαν νὰ γράψωσι πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Παλέρμου· καὶ αἱ Ἑλληνίδες ἔμειναν ἐν τῇ μονῇ, ὑπὸ τὸν αὐστηρὸν νόμον τοῦ περιορισμοῦ καὶ τοῦ ἐπιβληθέντος αὐταῖς κανόνος, μεμονωμέναι ἐν αὐτῷ τῷ μοναστηρίῳ.

Ἐν τούτοις οἱ Ἰταλοὶ περιηγηταί, τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα συνήνου πρὸς τῷ ἐνθουσιασμῷ τῆς νεότητος, τὴν φιλομαθῆ περιεργίαν, ἥτις τότε καθίστατο κοινὴ ἐν τῇ πατρίδι των, περιέμενον ἀνυπομόνως νὰ ἴδωσι καὶ ἀκούσωσι τὸν Λάσκαριν. Ἡ νεωτέρα Ἰταλία εἶχεν ἤδη λάβῃ παροδικήν τινα ἀνταύγειαν τῶν τεχνῶν τῆς Ἑλλάδος· ἀλλ' ὅ,τι ἡ παράδοσις ἀνέφερε περὶ τοῦ καλογήρου Βαρλαὰμ οὐδὲν τὸ κοινὸν εἶχε πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ γενναίου τούτου Ἕλληνος φέροντος ἐκ μέσης Κωνσταντινουπόλεως τὰ ἀρχεῖα τῆς ἀρχαίας μεγαλοφυΐας. Ἕως τότε, πάντες σχεδὸν οἱ εἰς Ἰταλίαν μεταβάντες Ἕλληνες ἦσαν ἢ γραμματικοὶ ἄσημοι ἢ θεολόγοι μᾶλλον περὶ δογματικὰ τυρβάζοντες ἢ περὶ τὰς τέχνας. Τὰ ἔχνη τῆς παρουσίας αὐτῶν εἶχον μετ' ὀλίγον ἐξαφανισθῇ· αἱ δὲ ὑπὸ τῆς συνόδου τῆς Φλωρεντίας προκληθεῖσαι διαιρέσεις εἶχον διακόψῃ τὴν μόλις ἀρξαμένην ἐπικοινωνίαν τῶν φώτων. Ἄλλως τε, ὅτε ἡ Κωνσταντινούπολις ὑψίστατο εἰσέτι, ἐνόμιζον ὅτι πάντοτε ἦτο καιρὸς νὰ συμβουλευθῶσι τὸ θησαυροφυλάκιον ἐκεῖνο τῶν ἐπιστημῶν, ὅπερ ἡ τύχη διεφύλαττεν ἀμεταπτώτως· ἀλλὰ νῦν ἡ ἑστία εἶχε σβεσθῇ καὶ τὰ πάντα εἶχον ἀνεπιστρεπτεὶ ἀπολεσθῇ. Ἡ σκέψις αὕτη κατεῖχε τὸν νέον Μέδικον, ἀξίως φέροντα τὸ πατρικὸν ὄνομα καὶ μετὰ ζήλου ποθοῦντα τὴν ἀναγέννησιν τῶν τεχνῶν.

Ὅτε κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ὁ Λάσκαρις κατέβη εἰς τὴν παραλίαν ἐρευνῶν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μὴ ἴδῃ μακρὰν πλοῖόν τι φέρον τοὺς δυστυχεῖς συμπολίτας του, εὗρεν ἐκεῖ ἤδη τὸν Μέδικον καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ. Εἷς αὐτῶν, νεαρὸς ζωγράφος, οὗ ὁ χρωστὴρ ἔμελλεν ἡμέραν τινὰ νὰ τιμήσῃ τὴν σχολὴν τῆς Φλωρεντίας, ἐνησχολεῖτο σχεδιαγραφῶν τὸ θέαμα τῆς προτεραίας, ἐν ᾧ τόπῳ εἶχεν ἴδῃ αὐτό. Ἀπεικόνιζε τοὺς φυγάδας τούτους ἀποβάντας εἰς τὴν παραλίαν, τὸ ἀγκυροβολήσαν πλοῖον· ἀλλ' ἐπὶ τῆς πρύμνης ἔθηκε τὴν Ἀθηνᾶν θεωροῦσαν τὴν Ἰταλίαν. Ἄλλος ἐκ τῶν νέων περιηγητῶν ὁ Βέμβος, ἀνατραφεὶς ἐν τῷ κόλπῳ τῆς ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας καὶ μείζω περιεργίαν ἔχων πρὸς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν ἢ πρὸς τὴν τῶν τεχνῶν, ἐποιεῖτο σκέψεις περὶ τῆς τόσην μακρᾶς παρακμῆς καὶ τῆς τόσον αἰφνιδίου καταπτώσεως τῆς Ἀνατολικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἔκρινεν ἥττονος ἐκτιμήσεως ἀξίαν τοιαύτην ἐπιστήμην, ἥτις δὲν προὐφύλαττε τὰ κράτη τοῦ ὀλέθρου αὐτῶν. Δὲν ἐδίστασε νὰ ἐκφράσῃ τὴν σκέψιν ταύτην εἰς τὸν ἔνδοξον φυγάδα· «Ἀλλοίμονον! εἶπεν ὁ Λάσκαρις, αἱ τέχναι εἶνε ὁ ἄριστος τίτλος λαοῦ τινος καὶ ἡ μόνη διαθήκη, ἣν δύναται ν' ἀφήσῃ εἰς τὸ μέλλον· ἀλλ' αἱ τέχναι δὲν δύνανται νὰ θριαμβεύσωσι κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν νόμων, ἀλλ' ἡττῶνται. καὶ αὗται. Ἀπὸ πολλῶν ἤδη αἰώνων ἀποθνήσκομεν φθίνοντες ὑπὸ νοσήματος τυραννικῆς κυβερνήσεως καὶ κοινωνίας γηρασκούσης· εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης ἀπόκειται ν' ἀντικαταστήσωσιν ἡμᾶς καὶ ν' ἀνακαινίσωσι νέαν ἐποχήν. Ὁμολογῶ, ὅτι ἡ σκέψις αὕτη ἀπὸ πολλοῦ ἀνεμίγνυτο ἐν ἐμοὶ πρὸς τὴν θλιβερὰν πρόγνωσιν τῆς τύχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Νέος ἔτι ὤν, ὅτε εἶδον τὰς θρησκευτικὰς ἡμῶν ἔριδας, τὴν ἀσθένειαν τῆς αὐτοκρατορίας ἡμῶν, τὴν πολυτέλειαν τῶν εὐπατριδῶν, ἐστράφην πρὸς τὴν μελέτην τῶν μνημείων ἄλλης ἐποχῆς, ὧν ἡ γλῶσσα ἡμῶν εἶχε παραμείνῃ θεματοφύλαξ, ἀλλὰ πρὸς ἃ δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀμιλληθῇ. Συνέλλεξα περὶ ἐμὲ τὰ πολύτιμα ταῦτα ἀριστουργήματα, ἐπολλαπλασίασα τ' ἀντίγραφα αὐτῶν, ὡς δῶρον ἐπιφυλαττόμενον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος: Ἕλεγον κατ' ἐμαυτόν: Ἂν πρόκηται ν' ἀποθάνωμεν, τοὐλάχιστον ἡ Εὐρώπη ἃς κληρονομήσῃ τὴν μεγαλοφυΐαν τῶν πατέρων ἡμῶν. Ὡμοίαζον πρὸς τὸν θαλασσοπόρον, ὅστις κινδυνεύων νὰ καταποντισθῇ ὑπὸ τῆς τρικυμίας, ἀγωνίζεται νὰ σώσῃ ἀπὸ τῶν κυμάτων τὸν χάρτην τῶν πλόων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνακαλύψεων.

— Ἡ γλῶσσα καὶ τὰ ἔργα τῶν Ἑλλήνων, ὑπέλαβεν ὁ Μέδικος, ἂν καὶ ὀλίγον διαδεδομένα παρ' ἡμῖν, εἶνε προσφιλῆ ἐν τούτοις εἰς τοὺς λογιωτέρους ἡμῶν ἄνδρας. Ὁ μέγας ἡμῶν ποιητὴς Πετράρχης, λαβὼν ἐξ Ἀνατολῆς ἀντίγραφον τοῦ Ὁμήρου, ἐστέναζε κατέχων ἄγονον τὸν θησαυρὸν ἐκεῖνον ἐν χερσὶν αὐτοῦ. Ὁ φίλος του Βοκκάκκιος ἐδιδάχθη τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων καὶ μεθηρμήνευσε πρὸς αὐτὸν τὰ ᾄσματα τοῦ Ὁμήρου.

— Ἂς ἀκουσθῶσιν ὑφ' ὅλου τοῦ κόσμου τὰ θεσπέσια ταῦτα ᾄσματα, ἀνέκραξεν ὁ Λάσκαρις· ἡ φαντασία, ἡ φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων, οἱ ῥήτορες ἡμῶν καὶ ποιηταὶ θ' ἀναζωογονήσωσι καὶ θὰ καταθέλξωσι τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐξ αὐτῆς θὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, ἣν σεῖς αὐτοὶ καλεῖτε εἰσέτι βάρβαρον. Ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος, φυλὴ ἀνθρώπων κατῴκησεν ἐπὶ μακρόν, εὐνοηθεῖσα ὑπὸ εὐτυχεστάτου κλίματος καὶ εὐγενεστάτης ἐλευθερίας. Ἡ ἔμπνευσις ἐγεννᾶτο ἐκ τῆς φιλοπατρίας καὶ ἡ δόξα ἀνύψου ἀπαύστως τὰς ψυχὰς πρὸς μεγάλας πράξεις, αἵτινες εἶνε ὁ μυστικὸς τύπος τῶν καλῶν τεχνῶν. Ὁ Ὅμηρος ἐπένοησε τὸ καλὸν ἐν τῇ ποιήσει. Ὁ Πλάτων μετήνεγκεν αὐτὸ εἰς τὴν ἠθικήν· καὶ ὁ λόγος ἐγένετο θεσπεσιώτερος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἰδοὺ ὑπὸ ποίους οἰωνοὺς ἐσχηματίσθη, καὶ ἀνενεώθη πολλάκις ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἄωτόν τι μεγάλων ποιητῶν, φιλοσόφων, ῥητόρων, οὓς ἡμεῖς, δυστυχεῖς ἐξόριστοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μέλλομεν νὰ παράσχωμεν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Οὐδέποτε φυγάδες ἀπεκομίσαντο φεύγοντες τιμαλφέστερον θησαυρόν· οὐδέποτε φιλοξενία ἀμειφθήσεται γενναιότερον· θέλομεν δώσει πλείω ἔτι ὅσων ἔχομεν ἡμεῖς αὐτοί. Παρ' ἡμῖν, λαῷ παρακμάσαντι, οἱ τύποι τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ καλοῦ παρέμενον πιστῶς τετηρημένοι, ἀλλ' ἄγονοι καὶ ἀμίμητοι· ἐπλούτιζον τὰ ἀρχεῖα ἡμῶν, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐνέπνεον πλέον. Αὐτὸς οὗτος ὁ σεβασμὸς ἡμῶν πρὸς τὰ τελειότατα μνημεῖα ἀφῄρει ἀφ' ἡμῶν τὸ θάρρος πρὸς πᾶν νέον ἔργον· καὶ τὸ ἀποθαρρυνθὲν πνεῦμα ἔμενεν ἀκίνητον ἐν στενῷ κύκλῳ ὡς αὐτὴ ἡ αὐτοκρατορία ἡμῶν ἦτο ἐγκεκλεισμένη ὁλόκληρος ἐν τῷ Βυζαντίῳ. Ἀλλ' ἂν τὰ πρότυπα ταῦτα μετενεχθῶσι παρ' ὑμῖν καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις τῆς Δύσεως καὶ ζωογονήσωσι γλῶσσας καὶ λαοὺς νέους, νέα ἐποχὴ δόξης καὶ φωτὸς θ' ἀνατείλῃ ἐν Εὐρώπῃ. Σεῖς, πρὸ πάντων, Ἰταλοί, οἱ ἐλεύθερα ἔχοντες τὰ ἤθη ἡμῶν, εἰρηνικὰς τὰς ἡγεμονίας, καὶ δημοκρατικὰς τὰς πόλεις δύνασθε πρῶτοι ν' ἀπολαύσητε τῶν ἔργων τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Αἱ τέχναι, μεταβάλλουσαι κατ' ἐναλλαγὴν κλῖμα, ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ λάμποντα ἐκεῖνα σήματα, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ ἡμέτερος Αἰσχύλος, πρὸς τὰ ἀπὸ παραλίας εἰς παραλίαν ἀναπτόμενα πυρά, ἅτινα ὅπως ἀναγγείλωσι τὴν νίκην τοῦ Ἀγαμέμνονος διεδέχοντο ἄλληλα ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῆς Ἴδης μέχρι τῶν παρὰ τὰς Μυκήνας ὀρέων. Εἴθε ἡ φλὸξ αὕτη, ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀναφθεῖσα καὶ λάμψασα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰονίας, τῆς Αἰγύπτου. καὶ τῆς ἀρχαίας Αὐσωνίας, ν' ἀνεγεννηθῇ σήμερον ἐν τῇ χριστιανικῇ Ῥώμῃ. Ἐνῷ οἱ βάρβαροι κρατύνονται ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἡ Εὐρώπη ἃς ἐκπαιδευθῇ, ἃς φωτισθῇ· αὕτη θὰ νικήσῃ.

Ὁ Μέδικος, ὁ Βέμβος, ὁ ζωγράφος Ἀλβέρτης, ὁ Καλδερῖνος, ὅστις βραδύτερον μετήνεγκε τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα εἰς Γαλλίαν, ἤκουαν ἀπλήστως τοῦ Λασκάρεως, καὶ ἐφαίνοντο ζωογονούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του. Ὁ Λάσκαρις ἐξηκολούθησεν ἐπί τινα χρόνον συνδιαλεγόμενος πρὸς αὐτοὺς περὶ τῆς μεγαλονοίας τοῦ Πλάτωνος· ἐξέθηκεν αὐτοῖς ἐν συνόψει τινὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν σκέψεων, αἵτινες εἶχον σχεδὸν ἀνέλθει ἐκ προτέρων μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ χριστιανικοῦ νόμου. Ὁ Λάσκαρις ἐσταμάτα ἐνίοτε ὅπως δικαιολογηθῇ διάτι ἠρέσκετο εἰς τοιούτους λόγους:

— Ἡ Ἑλληνικὴ αὐτοκρατορία, δὲν ὑφίσταται πλέον· κ' ἐγώ, ἀσθενὴς πολίτης, θὰ διηγηθῶ εἰς ξένους τὰ θαυμάσια τοῦ πνεύματος τῶν πατέρων ἡμῶν, οἵτινες δὲν ἔχουσι πλέον τάφους. Ὁμοιάζω πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους ἐκείνους Ἀθηναίους, οἵτινες ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ Σικελίᾳ ἤδον τοὺς στίχους τοῦ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐκεῖνοι εἶχον ἀπολέσει μόνον τὴν ἐλευθερίαν· ἡ πατρίς των ἔζη εἰσέτι καὶ ἐπένθει ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ των· ἐγὼ εἶμαι ἐλεύθερος ἀλλὰ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ· σύγγνωτέ μοι ἂν προσπαθῶ ν' ἀνεύρω ἐνεστῶσάν τινα εἰκόνα τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ ἀναμνήσει τῶν τεχνῶν ἡμῶν· δὲν ἔχω πλέον ἄλλην πατρίδα.

Ἡ συνδιάλεξις αὕτη διεκόπη ὑπὸ τῆς εἰδήσεως, ὅτι ἄλλοι δυστυχεῖς Ἕλληνες εἶχον προσορμισθῆ οὐ μακρὰν τῆς Μεσσήνης καὶ ἀνεζήτουν τοὺς συμπατριώτας αὐτῶν. Οἱ νέοι οὗτοι φυγάδες προήρχοντο ἐκ Πελοποννήσου καὶ Ἀττικῆς, ὅπου ὁ Μωάμεθ δὲν εἶχε φέρει εἰσέτι τὸν πόλεμον. Ὁ περιφανέστατος αὐτῶν ἦτο ὁ Γεμιστὸς Πλήθων. Κληθεὶς ἄλλοτε εἰς τὴν αὐτοκρατικὴν αὐλήν, καὶ ἐπιφορτισθεὶς τὰς διαπραγματεύσεις τῆς Ἰταλίας, μετέβη εἰς Ἀθήνας ὑπὸ ἀνικήτου ἔρωτος πρὸς τὰς ὡραιοτέρας τῆς Ἑλλάδος ἀναμνήσεις· ἐκεῖ ἔθρεψε, ἐκράτυνε τὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος ἐνθουσιασμὸν αὐτοῦ· τῷ ἐφαίνετο ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον, ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς Θρᾴκης, οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρξεν ἢ ἀποικία ἡμιβαρβάρων, λίαν ἀπομεμακρυσμένων τῆς ἀληθοῦς μητροπόλεως τῶν τεχνῶν καὶ τῆς μεγαλοφυΐας. Περικεκυκλωμένος ὑπὸ τῶν μνημείων, ἅτινα ἐνέκλειον εἰσέτι αἱ Ἀθῆναι, ἐνθουσιώδης πρὸς πάσας τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁ εὔγλωττος καὶ παράδοξος οὗτος φιλόσοφος, εἶχεν ἐπιφασίσῃ καθ' ἑαυτὸν θρησκευτικοὺς καταδιωγμούς, οἵτινες, ἐν μέσῳ τῆς πτώσεως τῆς αὐτοκρατορίας, διεσπάρασσον τοὺς δυστυχεῖς Ἕλληνας. Κατηγόρουν αὐτοῦ ὅτι διεφύλαξεν ἀσεβῆ προτίμησιν, ἱερόσυλον πίστιν πρὸς τὰς ἀρχαίας θεότητας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅτι ἀνίσταντο ἐν αὐτῷ αἱ ἐγίμαιραι καὶ οἱ πόθοι τοῦ Ἰουλιανοῦ. Ὁ Ὄλυμπος τῶν Ὁμήρου, ἔλεγον, εἶχε καταστῇ πρὸς τὸν εἰδωλολάτρην τοῦτον τῶν τεχνῶν, εἴδός τι μυστηριώδους συμβόλου, ὅπερ ἐλάτρευεν ἡ φαντασία του· εἰς τὸ ὁποῖον ἐπίστευε σχεδόν, ἀναμιγνύων τὸν ἐνθουσιασμὸν πρὸς τὰς ἐκτάσεις καὶ τὰς ἀλληγορίας.

Ὁ Γεμιστός, καίπερ βιώσας ἄλλοτε ἐν μέσῳ τῶν τιμῶν τῆς αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου, ἔφερε τὸν μανδύαν τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων· τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα, τὸ εὐρὺ καὶ φαλακρὸν αὐτοῦ μέτωπον, ἡ μακρὰ καὶ λευκὴ γενειὰς αὐτοῦ, τὸ πλήρη μυστικοῦ τινος πυρὸς βλέμματα αὐτοῦ, τὸ ἦθος τῆς μελέτης καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὸ ἐντετυπωμένον ἐπὶ τῶν παραδόξων ἀλλὰ μεγαλοπρεπῶν χαρακτηριστικῶν του, παρωμοίαζον αὐτὸν πρὸς τὸ ἰδεῶδες ὅπερ ἔχομεν περὶ τοῦ Πυθαγόρου ἢ τοῦ Πλάτωνος.

Ἀλλ' ὁ Γεμιστὸς ἐκπεσὼν τῆς ἁπλότητος ἐκείνης τῶν καλῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος ἦτο ἁπλοῦς μιμητὴς τοῦ Πλωτίνου καὶ τοῦ Πορφυρίου. Οὐδὲν ἧττον ἐνέπνεε σεβασμὸν ἅμα καὶ ἔκπληξιν. Πολλοὶ Ἕλληνες, φίλοι τῶν γραμμάτων, εἶχον συναθροισθῆ περὶ αὐτόν· εἶχεν ἐν Βυζαντίῳ καὶ ἐν Ἀθήναις πολυαρίθμους μαθητάς, ἐκ τῆς σχολῆς δ' αὐτοῦ εἶχεν ἐξέλθῃ ὁ περιώνυμος Βησσαρίων, ὅστις, προβλέπων τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος του, πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶχεν ἀφήσῃ τὸ ὀρθόδοξον δόγμα ὅπως προσηλωθῇ εἰς τὴν λατινικὴν ἐκκλησίαν, καὶ γενόμενος Ἰταλὸς οὐδὲν ἄλλο διεφύλαξεν ἐκ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ εἰμὴ τὴν Ἑλληνικὴν παίδευσιν καὶ τὴν ἀβρότητα τῶν τρόπων τῆς αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου. Ὁ Βησσαρίων ἀναρρηθεὶς εἰς καρδινάλιον ὑπὸ τοῦ πάπα Εὐγενίου Δ', εἶχε καταστῇ ἡ ἐλπὶς τῶν πρόσφυγων Ἑλλήνων, ὁ δὲ Γεμιστός, ἕνεκα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφοσιώσεως τοῦ ἀρχαίου μαθητοῦ του, ὑπισχνεῖτο εἰς αὐτοὺς ὑποστήριξιν.

Ἡ θέα αὐτοῦ ἐξέπληξε τὸν Μέδικον καὶ τοὺς νεαροὺς φίλους του· ἡ πλήρης ἐξάρσεως εὐγλωττία του ἠχμαλώτιζεν αὐτοὺς ἔτι μᾶλλον. Δὲν εἶχε ποσῶς τὴν ἀνήσυχον ἐκείνην θλῖψιν, τὴν ὀδύνην ἐκείνην τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου, ἥτις ἀνεμίγνυτο εἰς πάσας τὰς σκέψεις τοῦ Λασκάρεως παγώνουσα καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν πρὸς τὰς τέχνας ἐνθουσιασμόν του. Ὁ Γεμιστὸς ἐφαίνετο ἰδεώδη κόσμον οἰκῶν, ὅπου δὲν ἐξικνοῦντο αἱ γήϊναι λῦπαι· ἡ φαντασία αὐτοῦ ἔβλεπε πάντοτε πέραν τῶν γεγονότων, ἢ μᾶλλον μετεμόρφου αὐτὰ κατὰ βούλησιν καὶ ἐχρωμάτιζεν αὐτὰ διὰ τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ χρωμάτων.

(Ἐπεται συνέχεια).

(VILLEMAIN).

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑΣ

Ἡ πανώλης εἶνε ἢ δὲν εἶνε μεταδοτική; Ἡ χολέρα ἡ πολὺ πρὸς αὐτὴν ὁμοιάζουσα εἶνε ἢ δὲν εἶνε μεταδοτική; Τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅπερ παράττει εἰσέτι τὸν ἰατρικὸν κόσμον, ἐφαίνετο λυθὲν ὑπὸ τοῦ θαρραλέου Δεζενὲτ καὶ βραδύτερον διὰ τοῦ πειράματος τὸ ὁποῖον μέλλομεν ν' ἀφηγηθῶμεν.

Εἴμεθα ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἀνήλθομεν βραδέως τὴν μεγάλην ὁδὸν τοῦ Σταυροδρομίου, τὴν μακρὰν ταύτην ἀρτηρίαν τοῦ ἄσεος τῶν Εὐρωπαίων, κατεχομένην ἔνθεν κἀκεῖθεν ὑπὸ πλουσίων οἰκιῶν καὶ μεγάρων πρεσβειῶν. Ἀφήσαμεν πρὸς τ' ἀριστερὰ τὸ λοιμοκαθαρτήριον τῶν χριστιανῶν, ἄλλοτε νοσοκομεῖον τῶν προσβεβλημένων ὑπὸ πανώλους· πρὸς τ' ἀριστερὰ τὸ γυμνόν, κενὸν καὶ πένθιμον νεκροταφεῖον τῶν Ἑλλήνων. Πελώριον οἰκοδόμημα ἀνορθοῖ ἐνώπιον ἡμῶν τοὺς ῥοδόχρους αὐτοῦ τοίχους· εἶνε ὁ στρατὼν τοῦ ἱππικοῦ τοῦ σουλτάνου Σελὴμ Γ'· προχωρήσωμεν εἰσέτι. Εὑρισκόμεθα εἰς τὴν εἴσοδον δάσους πευκῶν καὶ κυπαρίσσων· εἶνε ἓν τῶν νεκροταφείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ἐπικαλούμενον «μικρὸν πεδίον τῶν νεκρῶν».

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ὑπερκειμένου λόφου, τὸ βλέμμα ἡμῶν ἐκτείνεται εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν, εἰς τὸν Βόσπορον καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ. Πρὸς νότον ἔχομεν τὸ ὡραιότατον τοῦ κόσμου θέαμα.

Πέραν τοῦ καταστένου ὅπερ κυλίει εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν τὰ σαπφείρινα κύματά του, καὶ ὅπερ διαυλακοῦσι τὰ κάκια τῶν πασσάδων καὶ τοῦ Σουλτάνου, ἴδετε, τὴν Χρυσούπολιν ἀναπτύσσουσαν παρὰ τὴν θάλασσαν ὡς πλούσιον μεταξίνην μανδύαν, τὰ μέγαρα αὐτῆς, τὰ πολύχρωμα κιόσκια, τὰς μαύρας κυπαρίσσους, τὰς κονιορτώδεις συκᾶς, τοὺς λευκοὺς μιναρέδες. Ἡ ὀκνηρὰ αὕτη κόρη τῆς Κωνσταντινουπόλεως λούει τοὺς πόδας αὐτῆς καὶ ἀντικατοπτρίζει τὸ μέτωπόν της ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ Βοσπόρου.

Προσωτέρω, δεξιᾷ, ἡ παραλία τῆς Ἀσίας ἐξαφανίζεται ἀποτόμως, καὶ ἡ θάλασσα ἀχανής, γαλήνιος καὶ στίλβουσα, ὡσεὶ οὐδέποτε ἡ κταιγὶς ἐτάραξεν αὐτήν, ἐκτείνεται μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας· εἶνε ἡ θάλασσα τοῦ Μαρμαρᾶ, ἡ τόσον μικρὰ ἐπὶ τῶν χαρτῶν, τόσον μεγάλη ἄλλοτε διὰ τὸν σκλάβον, ὅστις ἐκωπηλάτει ἐν τῷ κατέργῳ, τόσον μειδιῶσα τὴν στιγμὴν ταύτην, τόσον ἄπιστος καὶ σκυθρωπὴ ἡμέρας τινάς.

Ὑπὲρ τὴν πλησιαζᾷ ταύτην εἰκόνα ὑψοῦται ὡς μεγαλοπρεπὴς πυραμίς, λευκὴ τὴν κορυφήν, τὴν βάσιν ὑπὸ κυανοῦ ἀτμοῦ περιβαλλομένη, τὸ ὄρος Ὄλυμπος.

Δὲν κατῴκουν ἐπὶ τούτου τοῦ Ὀλύμπου τὸ πάλαι οἱ θεοὶ τοῦ Ὁμήρου. Τὴν διαμονὴν αὐτῶν εἶχον ἱδρύσει ἐπὶ ἄλλου Ὀλύμπου, τοῦ Θεσσαλικοῦ. Ἡ ἱερὰ κορυφὴ εἶνε ἔρημος τώρα καὶ πρὸ πολλοῦ ὁ βοσκὸς τοῦ τόπου ἐκείνου ἐλησμόνησε τὸ ὄνομα τοῦ Διός.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου τούτου τῆς Βιθυνίας, ἡ Προῦσσα, πρωΐαν καὶ ἑσπέραν, κλίνει πρὸς τὴν ἀνατολὴν ὅπως προσευχηθῇ, ἀλλ' ἡ προσευχὴ αὐτῆς δὲν ἀπευθύνεται πλέον εἰς τὸν πατέρα τῶν θεῶν. Αἱ λέξεις ἃς ψιθυρίζει εἰσὶ τραχεῖαι· θὰ δυσηρέστουν τὰ εὐαίσθητα ὦτα τῆς ἡδυπαθοῦς Ἰονίας.

Πρὸ τῆς Χρυσοουπόλεως, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἡ ἀκτὴ τῆς Ἀσίας προχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν ὡσεὶ ὅπως συναντήσῃ τὴν Εὐρώπην, ἀκριβῶς κατέναντι τοῦ σεραΐου, φαίνεται ἐξερχόμενον τῶν κυμάτων λευκὸν σημεῖον. Εἶνε χονδρὸς τετράγωνος πύργος, καλούμενος συνήθως πύργος τοῦ Λεάνδρου. Ἀλλὰ μὴ πείθεσθε ἐκ τοῦ ὀνόματος. Οὐδέποτε ἡ Ἡρὼ ἀνῆψε τὸν φάρον αὐτῆς ἐπὶ τοῦ βράχου τούτου· οὐδέποτε ὁ Λεάνδρος ἦλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἱερείας τῆς Ἀφροδίτης . . .

Ἂν θέλετε νὰ ἴδητε τὸ ἀληθὲς θέατρον τῆς ἀρχαίας παραδόσεως μετάβητε εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ, εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Ἐκεῖ θὰ εὕρητε τὸν βράχον ὅπου ἐξέβρασαν τὰ κύματα τὸ σῶμα τοῦ Λεάνδρου.

* * *

Ἐν τῷ πύργῳ τούτῳ οὐδὲν ὑπάρχει τὸ ἀρχαῖον. Οἱ Τοῦρκοι καλοῦσιν αὐτὸν *Κίζ-Κουλεσί*, Πύργον τῆς Κόρης. Ἔχει δὲ καὶ οὗτος τὴν παράδοσίν του. Σουλτάνος τις Μωάμεθ εἶχε θυγατέρα τινὰ «ὡραίαν ὅσον ἡ ἡμέρα». Χαλδαῖος μάντις, κατὰ τοὺς μέν, ἀθιγγανίς, κατὰ τοὺς ἄλλους, προσεκλήθη εἰς τὴν αὐλήν, ὁ δὲ Σουλτάνος ἠθέλησε νὰ μάθῃ τὴν τύχην τῆς θυγατρός του, ἣν ἠγάπα παραφόρως.

— Πρὶν περάσουν δεκαόκτὼ ἀνοίξεις δι' αὐτήν, ἀπεκρίθη ὁ Μάγος, ἡ κόρη τοῦ Σουλτάνου θ' ἀποθάνῃ διότι θὰ τὴν δαγκάσῃ ὄφις.

Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ φρίκη τοῦ πατρός. Ἀνησυνήσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κορανίου, ἐσκέφθη νὰ πολεμήσῃ τὸ πεπρωμένον τῆς θυγατρός του καὶ νὰ σώσῃ αὐτήν. Πάντα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα ἐλήφθησαν, πάντα τὰ μέσα ἐπενοήθησαν ὅπως σωθῇ ἡ τόσον προσφιλὴς ἐκείνη ὕπαρξις. Τότε ἐκτίσθη ὁ πύργος οὗτος, ἐνεκλείσθη ἡ νεᾶνις, καὶ φύλακες ἄγρυπνοι ἐφύλαττον αὐστηρῶς τὴν εἴσοδον. Οἱ ὑψηλοὶ τοῖχοι μόνον ὑπὸ φεγγιτῶν ἐκ τῆς κορυφῆς ἐφωτίζοντο. Οὐδεὶς ἠδύνατο ἐπὶ ποινῇ θανάτου νὰ εἰσδύσῃ εἰς αὐτὸν ἐκτὸς τοῦ Σουλτάνου καὶ τῶν θεραπαινίδων τῆς θυγατρός του. Ὁ δυστυχὴς πατὴρ ἐνόμιζεν ὅτι ἀκινδύνως θὰ ἴδῃ παρεχόμενον τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς κόρης του. Μετὰ μίαν ἡμέραν ἡ θυγάτηρ του θὰ ἦτο ἐλευθέρα. Ἀλλὰ τίς δύναται ν' ἀντιστῇ εἰς τὰς βουλὰς τῆς τύχης;

Ἡ θυγάτηρ τοῦ Μωάμεθ φλεγομένη ὑπὸ τοῦ καύσωνος ἐζήτησεν ὀπώρας ὅπως δροσισθῇ. Ἐκόμισαν δὲ πρὸς αὐτὴν κάνιστρον σύκων. Ἐπὶ τοῦ *διβανίου* ἀνακεκλιμένη ἐκτείνει τὴν χεῖρα αὐτῆς ὅπως λάβῃ τὸν καρπὸν ὅστις μέλλει νὰ δροσίσῃ τὰ φλέγοντα χείλη της· ἀλλ' ἀίφνης ἐχιδνα ὑπὸ τὰ φύλλα κεκρυμμένη, ὁρμᾷ συρίζουσα, καὶ περιτυλιχθεῖσα εἰς τὸν βραχίονα τῆς νεανίδος δάκνει τὴν ἀρτηρίαν αὐτῆς. . . Μετὰ μίαν ὥραν ὅτε μετέβη ὁ Σουλτάνος, κατὰ τὴν συνήθειάν του, νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν θυγατέρα του, εὗρεν αὐτὴν νεκράν.

Ὁ θρύλος οὗτος ἔχει καὶ παράλλαγάς. Πνεύματά τινα κλίσιν ἔχοντα εἰς τὸ νὰ περιβάλλωσι τὰ πράγματα διὰ θείων χρωμάτων, διισχυρίσθησαν ὅτι βασιλεὺς τῆς Περσίας εἶχεν ἐρασθῇ τῆς βασιλοπούλας ἐκ μόνης τῆς φήμης τῆς χάριτος αὐτῆς καὶ τοῦ κάλλους. Ὅπως δὲ γνωστοποιήσῃ εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Σουλτάνου τὸ αἴσθημα τῆς καρδίας του, ἔπεμψεν εἰς αὐτὴν ἀνθοδέσμην ἐξ ἀλληγορικῶν ἀνθέων. Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ νεᾶνις ἀνέπνευε τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων προσπαθοῦσα νὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν αὐτῶν, ὄφις ἔδηξεν αὐτήν. Εἴτε ἐν ὀπώραις εἴτε ἐν ἄνθεσι ἦτο κεκρυμμένος ὁ ὄφις ἐξεπλήρωσε τὴν σκληρὰν προρρησιν τοῦ μάγου ἢ τῆς ἀθιγγανίδος.

Ἰδοὺ διατὶ ὁ χονδροειδὴς οὗτος ὄγκος τῆς τουρκικῆς οἰκοδομικῆς φέρει τὸν τίτλον «πύργος τῆς βασιλοπούλας».

* * *

Σήμερον οἱ στυγνοὶ τοῖχοι του προσβλέπουσι θλιβερῶς τὴν θάλασσαν ἥτις κυλίει τὰ χρυσογάλανα κύματά της εἰς τοὺς πόδας του. Ἐν τῷ πολιτισμῷ τῶν Ὀθωμανῶν πρὸς ποίαν χρῆσιν προωρίσθη; Ὡς δεσμωτήριον; Ὡς φρούριον; Ἐπὶ τῶν ἐπαλξεων οὐδεὶς στρατιώτης φαίνεται, ἐπὶ τῶν φεγγιτῶν οὐδὲν ἀνθρώπινον πρόσωπον. Ἡ σιδηρᾶ θύρα εἶνε κεκλεισμένη, ὡς φαίνεται, ὡσεὶ ἐσφραγισμένη διὰ παντὸς ἐπὶ τῶν στροφίγκων της. Αἱ λέμβοι διερχόμεναι ἀπομακρύνονται μετὰ δυσπιστίας. Ἀνάμνησις ἔρωτος, ἀνάμνησις νεανίδος δύνανται νὰ ἐμπνεύσωσι τοιοῦτον τρόμον; Πῶς τὸ τόσον γλυκὺ ὄνομα ὅπερ φέρει δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸ αἴσθημα τῆς φρίκης ὅπερ διαχέει περιζ;

Διότι ὁ Πύργος τῆς βασιλοπούλας, ὁ Πύργος τοῦ Λεάνδρου, χρόνον τινὰ ὑπῆρξε Πύργος τῆς Πανώλους. Ἡ πανώλης! τρομερὰ λέξις ἀντηχοῦσα εἰσέτι ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Ἀνατολῆς ὡς πένθιμος κωδωνοκρουσία.

Ἡ μαύρη πανώλης, ἡ βουβωνικὴ ἡ ὀλεθριοτέρα καὶ αὐτῆς τῆς χολέρας!

* * *

Ἕκαστον θρήσκευμα ἔχει τὸ νοσοκομεῖον τῶν λοιμιώντων ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ δὲ πύργος οὗτος ἀνῆκεν εἰς τοὺς Τούρκους.

Εὐθὺς ὡς ὁπαδός τις τοῦ Μωάμεθ βληθῇ ὑπὸ τῆς φοβερᾶς νόσου καθίσταται ἀντικείμενον φρίκης ὑπὸ τῶν ὁμοίων του. Ἀποσπώμενος ἐκ μέσου τῆς οἰκογενείας του, ἐκδιωκόμενος διὰ ῥαβδισμῶν ἐκ τῆς πόλεως ἄγεται εἰς τὴν παραλίαν. Ἐκεῖ κάϊκιόν τι ἀναμένει αὐτόν. Σβεστοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, λιπόσαρκα καὶ πελιδνὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος σύρεται ἐποδύνως. Ἀπομακρύνουσι βαναύσως τοὺς παρακολουθήσαντας αὐτὸν συγγενεῖς. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ αὐτοῦ οἱ τελευταῖοι δεσμοὶ μέλλουσι νὰ διαῤῥαγῶσι. Τινάσσουσιν αὐτὸν ὡς δέμα μεμολυσμένων ἐμπορευμάτων εἰς τὸ βάθος τῆς λέμβου. Τέσσαρες ῥωμαλέοι ἐρέται κινοῦσι τὰς κώπας αὐτῶν· τὸ ἐλαφρὸν καΐκιον σχίζει ἐν σιγῇ τὰ κύματα.

Ἀπομακρυνθὲν τῆς ἀκτῆς τῆς Εὐρώπης ὀλισθαίνει ταχέως πρὸς τὸν φοβερὸν πύργον. Ἐφ' ὅσον προχωροῦσι τὸ νόσημα τοῦ πάσχοντος δεινοῦται. Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μορφῆς αὐτοῦ ἀποσυντίθενται, αἱ κοῖλαι αὐτοῦ παρειαὶ κηλιδοῦνται ὑπὸ κυανῶν καὶ πρασίνων στιγμάτων. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ δὲν βλέπουσι πλέον, τὰ ὦτα δὲν ἀκούουσι πλέον, καὶ εἶνε εὐτύχημα δι' αὐτόν, διότι ἂν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ εἰσέτι τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο θέαμα, ὅπερ ἐγκαταλείπει, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς φίλους οἵτινες βλέπουσιν αὐτὸν περιλύπως ἀπομακρυνόμεναν τῆς παραλίας, ἂν ἠδύνατο ν' ἀκούῃ τὰ ᾄσματα, ἅτινα φέρει πρὸς αὐτὸν ἡ αὔρα τῶν κιοσκίων τοῦ Σταυροδρομίου καὶ τῆς Χρυσοπόλεως, θὰ ᾐσθάνετο φρικώδες βάσανον, θ' ἀπέθνησκε διπλοῦν θάνατον.

Οἱ κωπηλάται, σπεύδοντες ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ ἐπικινδύνου φορτίου των, διπλασιάζουσι τὰς προσπαθείας των. Ἡ λέμβος προσσγγίσει εἰς τὸν πύργον. Ὁ λοιμιῶν ὠθεῖται ἢ φέρεται πρὸς τὸ τελευταῖον αὐτοῦ δεσμωτήριον. Ἡ πύλη τοῦ πύργου ἀνοίγεται ὑπὸ τὴν πίεσιν μυστηριώδους χειρός. Ὁ ἐπιθανάτιος διασκελίζει τὴν φλιὰν καὶ ἡ θύρα κλείεται ὀπίσω αὐτοῦ, διὰ παντός.

Τοῦτο συνέβη εἰς τὴν τελευταίαν φορὰν, καθ' ἣν ἡ πανώλης ἐπεσκέψατο τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ταῦτα θὰ συμβῶσι καὶ σήμερον ἂν ἐπέσκηπτεν ἡ ἐπιδημία.

Τί σπαρακτικώτερον τοῦ βλέπειν τὸν πύργον τοῦτον τοῦ θανάτου ἐν μέσῳ τοῦ τόσον εὐρέος, φαιδροῦ καὶ ὡραίου ἐκείνου τοπίου; Τί θλιβερώτερον τῆς τύχης τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἐγκεκλεισμένων ζώντων ἐν τῷ φρικώδει ἐκείνῳ τάφῳ; Ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῶν ἀγωνίᾳ, ὅτε συστρέφουσι τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τῶν τελευταίων σπασμῶν, τὰ μύρα τῶν χαρεμίων ἀνέρχονται εἰσέτι μέχρις αὐτῶν, ἡ μονότονος φωνὴ τοῦ μουεζὶν ἀντηχεῖ εἰς τὰ ὦτά των, καὶ ἐν τῷ σπασμῷ τοῦ θανάτου αἱ τέρψεις τοῦ βίου ἐπιφαίνονται αὐτοῖς ἀόριστοι ὡς τελευταῖον ὄνειρον.

* * *

Ἐν τῷ φρικώδει τούτῳ πύργῳ, ἐν μέσῳ τῶν ὑπὸ τῆς πανώλους προσβεβλημένων, ἄνθρωπός τις ὑγιὴς τὸ σῶμα, εὐγενὴς τὴν καρδίαν, μέγας τὴν νοημοσύνην ἐνεκλείσθη ἑκουσίως.

Ἦτο ἰατρός, ἡ δὲ πραξίς του αὕτη δὲν ἦτο θρασὺ τόλμημα, ἀλλ' ἦτο ἀποτέλεσμα πεποιθήσεως καὶ ἀφοσιώσεως ἀπείρου. Εἰς τῶν πρώτων εἶχεν ἀνακοινώσει πρὸς τὰς ἀκαδημίας τῆς Εὐρώπης τὴν παράδοξον ταύτην ἔνστασιν. Ἡ χολέρα δὲν εἶνε κολλητική· ἡ πανώλης δὲν εἶνε κολλητική. Τὰ σοφὰ σωματεῖα ἐθεώρησαν ὡς παραδοξολογίαν τὰ λεγόμενα τοῦ ἰατροῦ τούτου, ἀπήντησαν δ' ὅτι δὲν παραδέχοντο τὴν γνώμην του. Τότε οὗτος ἐπὶ πολλῶν στηριζόμενος παραδειγμάτων, ἅτινα παρέθετεν, ἐπεβεβαίωσε καὶ πάλιν τὴν γνώμην του, ἰσχυρὰν δ' ἔχων πεποίθησιν καὶ ἀκράδαντον ἀπόφασιν, ἠθέλησε νὰ καταγράψῃ ἐν βιβλίῳ ἀναμφισβητήτους ἀποδείξεις, καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἀλήθειαν τὸ πειστικὸν κῦρος τῆς πείρας.

Ἡμέραν τινὰ λοιπὸν ἀπῆλθεν ἀφεὶς εἰς τὴν ἀκτὴν φίλους καὶ σύζυγον κλαίουσαν. Λέμβοι διηυλάκουν τὸν Βόσπορον, τὰ θελκτικὰ τῆς Ἀσίας ἀρώματα εὐωδίαζον τὴν πρωϊνὴν αὔραν, διὰ μέσου δὲ τῶν κινουμένων δικτυωτῶν τῶν χαρεμίων ἔλαμπον ἐν τῇ σκιᾷ οἱ φλογεροὶ ὀφθαλμοὶ τῶν χανουμισσῶν.

Τίς ἐξ ἡμῶν θὰ εἶχε τόσον ἰσχυρὰν ψυχὴν ὅπως ἀπαρνηθῇ οὕτω πάντα τὰ θέλγητρα τοῦ βίου καὶ δράμῃ εἰς τόσον φρικώδη θάνατον, ψυχρῶς, ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ, σχεδὸν ἄνευ ἐλπίδος; Ποῖος γενναῖος στρατιώτης, ποῖος στρατηγὸς ἠθέλεν ἀψηφήσει τηλικοῦτον κίνδυνον, τοιαύτην εἰδεχθῆ καὶ ἀποτρόπαιον μορφὴν ἐνδεδυμένον;

Ὁ ἰατρὸς δὲν ἤκουσεν οὔτε νουθεσίας, οὔτε παρακλήσεις τῆς φιλίας, οὔτε ἱκεσίας τοῦ ἔρωτος. Τὸ καΐκιον ὠλίσθαινε διὰ τῶν κυμάτων· ἦτο καιρὸς εἰσέτι νὰ μεταβάλῃ τὴν παράτολμον ἀπόφασίν του· μακρόθεν σήματα ἐκάλουν αὐτὸν εἰς τὴν παραλίαν. Ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως μὴ τὰ ἴδῃ καὶ ἤνοιξεν αὐτὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔθετε τὸν πόδα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βράχου. Ἡ θύρα ἠνεῴχθη, ὁ ἰατρὸς εἰσῆλθε, καὶ πρώτην ἴσως φορὰν, ἀπὸ δύο αἰώνων σταθερὸν καὶ ἀσφαλὲς βῆμα ἀντήχησεν ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ πύργου.

Ἐκεῖ, πελιδνοὶ ἐπιθανάτιοι κατέκειντο ἐν μεμολυσμέναις στοαῖς. Ἐπὶ κλινῶν ὑγρῶν ἦσαν ἐξηπλωμένα εἰδεχθῆ πτώματα· βαθεῖς στεναγμοὶ ὑψοῦντο ἀνίσχυροι πρὸς τὸν οὐρανόν.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ποῦ εὑρίσκονται, ποῦ κρύπτονται, αἱ δυνάμεις τοῦ Ἔθνους καὶ κωφεύουσιν εἰς τὴν ἀπέλπιδα τῆς πατρίδος φωνήν;

Τί γίνονται καὶ εἰς τί καταγίνονται οἱ ἑαυτοὺς καὶ πολλοὺς ἄλλους πείσαντες ὅτι εἶνε οἱ σωτῆρες τοῦ Ἑλληνισμοῦ; διατί δὲν προσέρχονται ὅπως ὑποστηρίξωσι τὴν κυβέρνησιν τῆς πατρίδος των, ἂν ἡ φιλοπατρία των εἶνε ἀπόλυτος, ἢ τὴν ῥίψωσι ταχέως ἂν εἶνε σχετική; Διατί ἀποσυρόμενοι τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἀγῶνος ἐνσπείρουσι τὴν δυσπιστίαν καὶ τὴν ἀποθάρρυνσιν;

Ἐὰν ἡ πατρὶς εἶνε ἐλευθέρα, τίς θὰ εἶνε δοῦλος, καὶ ἐὰν εἶνε δούλη, τίς θὰ εἶνε ἐλεύθερος;!...

Πῶς τοὐλάχιστον δὲν ἀκούονται, πῶς δὲν προσέρχονται νὰ διαφωτίσωσι καὶ νὰ καθοδηγήσωσι τὸν λαὸν οἱ τόσον συχνὰ τὴν δύναμίν του ἐξαίροντες καὶ ἐπὶ τῇ εὐνοίᾳ του ἐγκαυχώμενοι;

Πάντες ὀνειρεύονται ἐξουσίαν, πάντες ἐνεδρεύουσι τὴν ἀποτυχίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἐπομένως δὲ καὶ τῶν ἐθνικῶν πόθων, ἀφοῦ ἔτυχε τὰ δύο ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ εἶνε τόσον στενῶς συνδεδεμένα . . . . .

*

Ἀλλ' ἂν ταῦτα σκέπτωνται οἱ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ οἱ ἐν ἐφεδρείᾳ ἄρχοντες, τοῦ ἀρχόμενοι δὲν σκέπτονται τὰ αὐτά.

Οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες γνωρίζουσι τὰ πρὸς τοὺς δούλους καθήκοντα αὐτῶν· μὴ λαμβάνοντες δ' ὑπ' ὄψιν μηδ' ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ κομματικὰς μικροφιλοτιμίας καὶ μεγαλοσυμφέροντα ῥατριαστικά, εἶνε πρόθυμοι ν' ἀνάρρίψωσι τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον, μηδὲν δὲ παρὰ τῶν ὑποδούλων ζητοῦσιν, εἰμὴ νὰ τοὺς μιμηθῶσιν εἰς τὰς σκέψεις καὶ τὰς θυσίας.

Κρατήσατε δὰ τὰς ἡμισείας μισθοδοσίας σας, μεγαλόδωροι πατριῶται καὶ μὴ διατυμπανίζετε διὰ τοῦ τύπου τὰς δωρεάς σας.

Ἡ πατρὶς ἔχει ἀνάγκην θυσιῶν καὶ οὐχὶ ἐλεημοσύνης!

Ὅταν πωληθῶσι πάντα τὰ ἐθνικὰ κτήματα καὶ κειμήλια, ὅταν πᾶς ἐθνικὸς πόρος διατεθῇ ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ἀγῶνος, ὅταν αἱ περιουσίαι τῶν μεγάλων τῆς πατρίδος τέκνων ἐξαντληθῶσι, τότε δώσατε καὶ σεῖς τὸν ὀβολόν σας· ἀλλ' ἀνωνύμως καὶ σιωπηρῶς καὶ οὐχὶ διὰ τυμπανοκρουσίας.

Νὰ ἐλεῇ τις τὴν μητέρα του καὶ νὰ τὸ διακηρύττῃ τόσον ἐπιδεικτικῶς!....

«Ἑτοιμαζόμεθα, ἐρχόμεθα»! τηλεγραφοῦσιν οἱ ἐκ Ζυρίχης Ἕλληνες σπουδασταὶ πρὸς τὸν ἐνταῦθα Ἱερὸν Λόγον· διότι ἐκεῖ, εἰς τὴν δημοκρατουμένην Ἑλβετίαν, ἐδιδάχθησαν τὰ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντά των, ἐκεῖ ἐδιδάχθησαν ὅτι ἡ πατρὶς δὲν εἶνε οὔτε ἀγελὰς δίδουσα τροφήν, οὔτε ὑποδηματοποιὸς παρέχων *πετσώματα!*

.... Ἀλλὰ τὸ μέγα ζήτημα παρέσυρεν ἡμᾶς, ὥστε μικροῦ δεῖν ἐλησμονήσαμεν καὶ τὴν σύγκλησιν τῆς βουλῆς τὴν 11 Ὀκτωβρίου, καὶ τὴν ἐκτροχίασιν τοῦ Σιδηροδρόμου Κορίνθου καὶ τὴν *καιλοπέρασιν* τῶν πρὸς σωτηρίαν τῶν παθόντων μεταβάντων ἰατρῶν καὶ τὴν *ἀκαγκαστεκὴν μας κυκλοφορίαν* (εἴδος ἐκτροχιάσεως) καὶ τὸν ἐν Τροιζηνίοις ὑποπτον χολεριῶντος θανάτου καὶ πλεῖστα ἄλλα, ἅτινα πιστὸς χρονογράφος ἠδύνατο κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ν' ἀναγράψῃ.

Παρασκευὴ 27 Σεπτεμβρίου 1885.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ὑπὸ τοῦ ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης κ. Ἰωάννου Σακκελίωνος ἠγγέλθη ἡμῖν ὅτι «ὁ κατ' αὐτὰς εἰς ἐπίσκεψιν τῆς πρωτευούσης ἀφικόμενος σεβασμιώτατος μητροπολίτης Πενταπόλεως, πρώην ἐψηφισμένος πατριάρχης τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, ὁ ἐκ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἐσφιγμένου, προσήνεγκε τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ ὦῤῥον ἄξιον λόγου χειρόγραφον τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος ἐκ χάρτου, καθαρῶς γεγραμμένον καὶ περιέχον δύο τραγῳδίας τοῦ Σοφο-

κλέους τὸν *Ἀλαντα μαστιγοφόρον* καὶ τὴν *Ἠλέκτραν*. Τὸ τεῦχος σχήματος ὂν τετάρτου σύγκειται ἐκ φύλλων 181, ὧν ἐν ἑκάστῃ σελίδι φέρονται ὀκτὼ στίχοι κειμένου, ὑπερθεν δ' αὐτῶν γλωσσήματα ἐξηγητικὰ γράμμασιν ἐρυθροῖς γεγραμμένα, καὶ ἐν τῷ περισελίδῳ σχόλια πῇ μὲν διαφέροντά πως τῶν ἐκδεδομένων, καθ' ἃς εἶχον ὑπ' ὄψιν ἐκδόσεις τοῦ Brunck καὶ τοῦ Elmsley, πῇ δὲ καὶ ὅλως ἀνέκδοτα. Τὸ χειρόγραφον ὁπωσδήποτε χρῄζει ἐπιστατικωτέρας παρὰ τῶν ἁρμοδίων ἐπεξεργασίας».

Ὑπὸ τοῦ ἀρχαιοτάτου βιβλιοπωλείου Καρόλου Βίμπεργ τοῦ, ὡς γνωστόν, διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ ῥέκτου κ. Γουλιέλμου Μπάρτ, ἐκδίδεται κατ' αὐτὰς ἡ **Ἑλλὰς** τοῦ *Ἰακώβου Φάλκ* ἐκτὰ μετάφρασιν τοῦ κ. Πολίτου, ἐν πολυτελεῖ ἐκδόσει μετὰ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων.

Τὸ ὅλον σύγγραμμα ἀποτελεσθήσεται ἐξ 25—30 φυλλαδίων εἰς μέγα σχῆμα, ὧν ἕκαστον θὰ περιέχῃ πλὴν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ εἰκονογραφιῶν, καὶ ἀνὰ μίαν ἰδιαιτέρως ἐκτετυπωμένην μεγάλην εἰκόνα. Τὰ φυλλάδια θὰ ἐκδίδωνται κατὰ δεκαπενθημερίαν, τοῦ πρώτου ἐκδοθησομένου τῇ 15 Ὀκτωβρίου.

Τιμὴ ἑκάστου φυλλαδίου ὁρίζεται δρ. 1.50 ἐν Ἀθήναις, 1.75 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ. Οἱ προπληρώνοντες ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ ἀλλοδαπῇ συνδρομητῶν 5 δρ. θὰ λαμβάνωσι καθ' ὅσον θὰ ἐκδίδωνται τρία φυλλάδια, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν. Οὐδενὶ δ' ἀποστέλλονται φυλλάδια, ὧν δὲν ἐπληρώθη τὸ ἀντίτιμον.

Χρησιμώτατον βιβλίον ἐξεδόθη: «Οἱ νόμοι τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου», ἐπιμελείᾳ τοῦ διακεκριμένου δημοσιογράφου καὶ πρώην γραμματέως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. *Ἀριστείδου Βαμπᾶ*, ἀποφάσει τῆς Ἀκαδ. συγκλήτου καὶ δαπάνῃ τοῦ Πανεπιστημίου. Τὰ τοιαῦτα ἔργα παντοτε καὶ πανταχοῦ χρήσιμα, ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἀπαραίτητα καὶ σωτηριωδέστατα, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ νομοθετικοῦ κυκεῶνος, ὅστις, ὅπως καὶ ἀλλοτε ἐγράψαμεν, δημιουργεῖται κυρίως ἕνεκα τῆς μὴ ῥητῆς καταργήσεως τοῦ παλαιοῦ νόμου ὑπὸ τοῦ νεωτέρου, ἀλλὰ τῆς ἡμικαταργήσεώς του διὰ τῆς στερεοτύπου φράσεως, ἣν ἡ ὀκνηρία ἐδημιούργησε, «ἅπασα διάταξις ἀντιβαίνουσα εἰς τὸν παρόντα νόμον καταργεῖται»! Πλὴν τούτων διὰ τοὺς Νόμους, ὑφ' ὧν τὸ ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον διέπεται, πᾶς τις ἐνδιαφερεται, καὶ ἑπομένως ἴαν ἐπιτυχὴς εἶνε ἡ ἰδέα τῆς ἐκδόσεώς των.

Μετὰ τινας ἡμέρας ἐξέρχεται τῶν πιεστηρίων τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Δ. Ζηκίδου. Ἡ Γραμματικὴ αὕτη θὰ εἶνε, ὡς λέγεται, ἡ καλλιτέρα τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδεδομένων καὶ ἀπηλλαγμένη τῶν καθ' ἑκατοντάδας σφαλμάτων, τυπικῶν καὶ διδακτικῶν, τῶν ἄλλων παρ' ἡμῖν Ἑλλ. Γραμματικῶν, ἅτινα ὁ κ. Ζηκίδης ἐξήλεγξεν ἐν ταῖς «Γραμματικαῖς αὐτοῦ Παρατηρήσεσιν». Ἐν αὐτῇ διδάσκονται ὅλως νέα πράγματα καὶ νέαι θεωρίαι ἐπερειδόμεναι ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας. Τὰ πεπαλαιωμένα καὶ πανάρχαια ἐκεῖνα διδάγματα τῶν Ἑλληνικῶν Γραμματικῶν ἔπαυσαν πλέον ἀνεπιστρεπτεί. Ἡ Γραμματική, εἰς ἰδιαιτέραν νῦν ἐπιστήμην προβιβασθεῖσα, ἐποιήσατο γιγαντιαίας προόδους. Ὁ θέλων δὲ νῦν νὰ συνταξῃ Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν ὀφείλει νὰ παρακολουθήσῃ ἀκριβῶς τῇ ἐπιστημονικῇ αὐτῆς προόδῳ, ἣν ἐσχάτως ἔλαβεν.

Περὶ τοῦ βιβλίου τούτου ἅμα ἐκτυπωθέντος θέλομεν καὶ αὖθις ποιήσῃ λόγον.

Τρία πατριωτικὰ ποιήματα τοῦ κ. Δ. Κόκκου ἀ. Ἡ 25 Μαρτίου, β'. ἡ Ἡμαία μας καὶ γ'. Εἰς τὰ Ὅπλα ἐν ἰδίῳ πολυτελεῖ τεύχει ἐκδοθέντα παρεδόθησαν εἰς τὴν δημοσιότητα.

Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ἐκδοθέντος ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως συνιστᾶται ἐν Ῥαβέννῃ Μουσεῖον βυζαντιακῶν ἀρχαιοτήτων. Παρ' ἡμῖν δὲ συστὰν τῇ ἰδιωτικῇ πρωτοβουλίᾳ, πολεμεῖται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου!!...

Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ὀκτωβρίου τρεῖς ἐκθέσεις θέλουσι παραδοθῇ εἰς τὴν θέαν τοῦ κοινοῦ ἐν τῇ National galerie τοῦ Βερολίνου. Ἡ πρώτη εἶνε προωρισμένη εἰς ἔργα πολυχρώμου πλαστικῆς. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ θέλουσιν ἐκτεθῇ καὶ πολύχρωμα γλυπτικὰ ἔργα τοῦ μεσαιῶνος καὶ τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἡ δευτέρα θέλει περιλάβει τὰ ἔργα τοῦ Γουλιέλμου Camphausen καὶ ἡ τρίτη τὰ τοῦ τοπιογράφου Θ. Κότζ.

Ἐσχάτως ἐγένοντο ἐν Δρέσδῃ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἰδιοκτήτου *Μουσείου τῆς Ἰταλικῆς ζωγραφικῆς* ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλίσσης τῆς Σαξωνίας. Τὸ Μουσεῖον τοῦτο, ἀνῆκον τῷ Ἀδόλφῳ Gutbier, σύγκειται ἐκ πλειόνων τῶν 2,000 φωτογραφημάτων ἐπὶ τούτῳ ληφθέντων ἐκ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ ἀρχικῶν εἰκόνων, σκοπεῖται δὲ δι' αὐτοῦ ἡ ἔκθεσις τῆς ἐν Ἰταλίᾳ ἀναπτύξεως τῆς ζωγραφικῆς. Πρὸς τοῦτο δὲ ὁ P. Schuman κατήρτισε καταλογον πάντων τῶν ἔργων, ἐν ᾧ περιγράφονται ἐν συνόψει αἱ ἀπαιτούμεναι καλλιτεχνικαὶ λεπτομέρειαι μετὰ βιογραφικῶν τινων σημειώσεων περὶ ἑκάστου ζωγράφου. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ κ. Gutbier θέλει περιέλθῃ τὰς κυριωτέρας τῶν Εὐρωπαϊκῶν πόλεων ἐπιδεικνύων τὰ καλλιτεχνήματα ταῦτα ἅπασι τοῖς θαυμασταῖς τῆς ζωγραφικῆς, ὅσοι δὲν ἠτύχησαν νὰ ἴδωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὰ πρωτότυπα.

Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον τῆς Βενετίας ἐζητήσατο παρὰ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἡ ἐν Ἰταλίᾳ παγκόσμιος ἔκθεσις τοῦ 1887 γένηται ἐν Βενετίᾳ καὶ οὐχὶ ἐν Ῥώμῃ ὡς προσχεδιάζεται.

Πρό τινος ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἠγόρασε τὴν ἐκ χειρογράφων πολύτιμον συλλογὴν τοῦ λόρδου Ashburnham ἀδροτάτῃ δαπάνῃ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ παραλαβὴν τῆς συλλογῆς ἀνεκαλύφθη ὅτι τριάκοντα ἐννέα κώδικες ἔλειπον ἐκ τῶν κατὰ τὸν ἀνατυπωθέντα κατάλογον τοῦ Libre συμφωνηθέντων πρὸς ἀγοράν χειρογράφων, ἐν οἷς καὶ μία ἁγία Γραφή, ἧς ἡ ἀξία εἶχεν ἐκτιμηθῇ εἰς 200,000 φράγκων. Ὁ καθηγητὴς ὅμως κ. Villari, ὅστις ἐχρησίμευσεν ὡς πράκτωρ τῆς ἀγορᾶς ταύτης, αἰτιολογεῖ τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἐν τῷ Rassegna τῆς 10 Σεπτεμβρίου, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ ἔλλειψις τῶν 39 κωδίκων ἀνεπληρώθη διὰ προσθήκης ἐννενηκοντά τεσσάρων κωδίκων, οἵτινες δὲν ἦσαν ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ καταλόγῳ, καὶ ὧν ἡ ἀξία εἶνε πολὺ ἀνωτέρα τῆς τῶν μὴ παραδοθέντων. Λέγει δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι ὁ κατάλογος τοῦ Libre ἐχρησίμευεν, ὅπως δώσῃ γενικήν τινα ἰδέαν περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀγορᾶς.

Ἐξεδόθησαν Ἰωνικὰ ᾄσματα (συλλογὴ λυρικῶν ποιήσεων) ὑπὸ Μιλτιάδου Δ. Σετζάνη. Τόμος Α' Ῥόδα καὶ ἀνεμῶναι, περὶ ὧν προσεχῶς.

Μικρὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδος ἀντὶ 40 λεπτῶν. Καὶ εἰς ἄλλην ἔκδοσιν προέβη τὸ ἀκμάζον βιβλιοπωλεῖον Βίμπεργ. Ὁ κομψότατος οὗτος χάρτης ἐχαράχθη ὑπὸ τοῦ χαρτογράφου κ. Ἐδ. Χέλτσελ ἐν Βιέννῃ λίαν ἐπιμελῶς. Εἰς τοὺς ἐκ τῶν κ. Συνδρομητῶν τῆς Ἑβδομάδος ἐπιθυμοῦντας τὸν ἐν λόγῳ χάρτην, τὸν ἀποστέλλομεν ἀπηλλαγμένον ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ Παιδαγωγικὸν σχολεῖον (σύγγραμμα περιοδικὸν πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς τῶν παίδων ἀγωγῆς καὶ διδασκαλίας ἐκδιδόμενον κατὰ μῆνα ὑπὸ Μιλτιάδου Βρατάνου Δ. Φ. τέως διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Ἀθηνῶν, συμπράττοντος τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας καὶ παιδαγωγικῆς κ. Χ. Παπαδοπούλου καὶ ἄλλων παιδαγωγῶν). Ἔτος Β. ἀριθμὸς 7. Ἐν τῷ τεύχει τούτῳ, πλὴν τῶν ἄλλων ἀξίων λόγου διατριβῶν, ὑπάρχει διατριβή τις «περὶ Γεωγραφίας» τοῦ λογίου κ. Σπ. Μιχαηλίδου Ὀλυμπίου ἀξίου συγχαρητηρίων ἐπὶ ταύτῃ.

Σκέψεις περὶ βελτιώσεως τῆς ἐπὶ τῶν εἰρηνοδικείων θεσμοθεσίας καὶ περὶ κτηματολογίου, ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ καὶ ἐξ ἄλλων δμοίας φύσεως διατριβῶν του κ. Π. Ἰ. Μαυρούλια.

Νέος Ἀριστοφάνης ("Ετος ΙΓ'. περίοδος Β'. ἀριθ. 1). Ὁ Νέος Ἀριστοφάνης ἐξεδόθη κεκοσμημένος ὑπὸ μεγάλης χρωματολιθογραφίας, ὅπερ εἶνε βεβαίως βῆμα προόδου.

Νέοι ἡμεροδείκται τοῦ 1886. Ἐκ τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐξεδόθησαν πενήκοντα εἴδη ἡμεροδεικτῶν τιμωμένων ἀπὸ 40 λεπτῶν μέχρις 6 δραχμῶν καὶ κεκοσμημένων διὰ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων.

Ἀγγέλλεται Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος μετ' εἰκόνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος ὑπὸ τοῦ κ. Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου. Αἱ πολυχρόνιοι καὶ ἐπιτυχεῖς μελέται τοῦ κ. Λάμπρου ἐγγυῶνται ἐκ τῶν προτέρων περὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἔργου.

Τὴν ἔκδοσιν ἀνέλαβεν ὁ βιβλιοπώλης κ. Μπέκ.

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ὁ Γκιώνης

Ι'

Ἦταν δυὸ ἀδέρφια πολὺ ἀγαπημένα, ὁ ἕνας ζευγίτης καὶ ὁ ἄλλος πιστικός. Ὁ ζευγίτης λέγονταν Μαλώνης καὶ ὁ πιστικὸς Γκιώνης. Ὁ ζευγίτης ἦταν μεγαλείτερος καὶ ὁ πιστικὸς μικρότερος. Στὲς δέκα τοῦ μαγεῦ ἦταν γιὰ νὰ κουρέψουν τὰ σφαχτὰ καὶ ὁ Γκιώνης φώναξε καὶ τὸν Μαλώνη ἀπὸ τὸ χωράφι νὰ τοῦ βοηθήσῃ. Ἐκεῖ ὁποῦ ἐκούρευαν δοκήθηκαν ὅτι λείπει ἕνα κατσίκι λειάρο[1]. Ὁ ὄζ' ἀπὸ 'δῶ ἔχει νὰ κάνῃ πολὺ μὲ τὰ λειάρα τὰ κατσίκια.

— Μπρὲ Γκιώνη, λέγει ὁ Μαλώνης τ' ἀδερφοῦ του, μοῦ φαίνεται πῶς ὁ Λειάρος φωνάζει κάτω στὴ ῥεματιά.

— Καὶ ἐγὼ ἀκούω, ἀπολογήθηκε ὁ Γκιώνης, κι' αὐτὸς θάναι.

Ἐνῷ κουβεντιαζαν τὰ δυὸ τ' ἀδέρφια, μέσα στὴ πυκνάδα τῆς ῥεματιᾶς ἀκούονται ζάστερα «μεκεκέ! μεκεκεεεεέ! μεκεκεεεέ!».

— Πετάζου καὶ πάρ' το νὰ τὸ κουρέψουμε κι' αὐτό, εἶπε ὁ Μαλώνης στὸ Γκιώνη.

Ὁ Γκιώνης κίνησε στὴ στιγμή, καὶ ὅσῳ πάαινε καὶ ζύγωνε στὴ ῥεματιὰ τόσῳ ἤκουγε πλειότερο τὸ βηλιαχτό, ἀλλὰ φτάνοντας στὴ ῥεματιά, ἄφαντος ὁ Λειάρος. Χαλεύει τὸ ἐδῶ τὸ ἐκεῖ τίποτε. Γυρίζει πίσω, καὶ λέγει τοῦ Μαλώνη:

— Χάλεψα κι' ἂν χάλεψα τίποτε δὲν ηὗρα!

—Τί λές, μωρὲ γκαβέ; ἀπολογεῖται ὁ Μαλώνης, νὰ ὁ Λειάρος βλιάζει!

Σωστὰ ἀκούονταν φωνὴ κατσικίσια στὴ ῥεματιά.

Ὁ καϋμένος ὁ Γκιώνης μάτα γυρίζει στὴ ῥεματιὰ ἀκολουθῶντας τὴ φωνὴ τὴ κατσικίσια, ἀλλ' ἄμοι ἔφτασε ἐκεῖ, ὅπουθε ἔβγαινε ἡ φωνὴ ἡ κατσικίσια, οὔτε φωνὴ πλειὸ οὔτε Λειάρος! Γυρίζει πάλε πίσω καὶ λέγει τ' ἀδερφοῦ του τοῦ Μαλώνη:

— Χάλεψα κι' ἂν χάλεψα τίποτε δὲν ηὗρα!

— Τώρα γιὰ νὰ πᾷς πίσω νὰ βρῇς τὸ κατσίκι σκυλί, γιατὶ θὰ σὲ φάῃ τὸ μαῦρο φίδι!

Ἡ φωνὴ πάλε ἔβγαινε ἀπὸ τὴ ῥεματιὰ σὰν καὶ προτοῦ καὶ καλλίτερα «μεκεκεεέ! μεκεκεεεέ! μεκεκεεεεέ!».

Μάτα πααίνει τρίτη βολὰ ὁ κακομοίρης ὁ Γκιώνης στὴ ῥεματιά, χαλεύει, χαλεύει, χαλεύει, τίποτε λειάρος! Τέλος γυρίζει στὸν ἀδερφό του λυπημένος καὶ τοῦ λέγει πάλε:

— Χάλεψα κι' ἂν χάλεψα τίποτε δὲν ηὗρα!

Αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὸ βηλιαχτὸ στὴ ῥεματιὰ πάαινε βρόντος! «μεκεκεκεεεεεέ! μεκεεεεεεέ! μεκεκεεεεεεεεεέ!».

Ὁ Μαλώνης ἐθύμωσε τόσῳ ποὺ τοῦ κοκκίνισαν τὰ μάτια σὰν τοῦ Λύκου τοῦ λυσσασμένου, καὶ φράπ! πετάχτηκε ἀπάνω μὲ τὸ ψαλίδι στὸ χέρι καὶ μιὰ τοῦ δίνει τοῦ Γκιώνη στὴ καρδιά, παρ' τον κάτω τὸν καϋμένον τὸν Γκιώνη. Ὁ Μαλώνης δὲν γυρίζει νὰ ἰδῇ τί ἔκανε στὸ θυμό του ἀπάνω, ἀλλὰ τρέχει, τρέχει, τρέχει κάτω στὴ ῥεματιὰ ἀκουλουθώντας καὶ ἀφηκριώντας τὴ φωνὴ τὴν κατσικίσια, ὅσῳ ποὺ ἔφτασε ἀπάνω στὴ φωνὴ καὶ τί γλέπει; μιὰ διάλο-κίσσα! ψηλὰ σ' ἕνα πουρνάρι ποὺ ἔκανε ἀπαράλλαχτα σὰν κατσίκι!

Γλέποντας αὐτὸ ὁ Μαλώνης γυρίζει πίσω σὰν ζουρλὸς καὶ βρίσκει τὸν ἀδερφό του πεθαμένο! Σκούζει, κλαίει βρικάζει φωνάζοντας «Γκιώνη μου, Γκιώνη μου, Γκιώνη μου!» ἀλλὰ στὰ χαμένα! Παίρνει τὸ ἴδιο τὸ ψαλίδι νὰ σκοτωθῇ καὶ αὐτός, ἀλλὰ τὸ ψαλίδι δὲν τὸν τρυπάει, παίρνει τὸ μαχαίρι νὰ σφαχτῇ, οὔτε καὶ αὐτὸ τὸν σφάζει, παίρνει τὸ ξουράφι νὰ κοπῇ, οὔτε καὶ αὐτὸ τὸν κόφτει, παίρνει τὴν τριχιὰ νὰ πνιγῇ, οὔτε ἡ τριχιὰ τὸν πνίγει, παίρνει πέτρα νὰ χτυπηθῇ οὔτε κι' αὐτὴ τὸν χτυπαει! Ἀρχινάει πάλε τὰ κλιάματα στὰ ποδάρια τοῦ σκοτωμένου φωνάζοντας «Γκιών' μ'! Γκιών' μ'! Γκιών' μ'!» καὶ ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά του καὶ τὸ κακό του τρέχει νὰ ῥιχτῇ ἀπὸ τὸ γκρεμὸ νὰ σκοτωθῇ φωνάζοντας πάλε «Γκιών' μ'! Γκιών' μ'! Γκιών' μ'!» ἀλλὰ ἐκεῖ ὁποῦ πήδησε ἀπὸ τὸ γκρεμὸ νὰ πέσῃ κάτω νὰ σκοτωθῇ καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ βάσανα, ἔβγαλε φτερὰ καὶ γίνηκε πουλὶ καὶ δὲν ἔπεσε κάτω, καὶ ἀπὸ τότε εἶναι πουλὶ ὁ Μαλώνης ἀλλὰ καὶ πουλί, ὁποῦ εἶναι, δὲν λησμονάει τὸν ἀδερφό του τὸν Γκιώνη ποῦ τὸν σκότωσε ἄδικα, καὶ ἀκόμα φωνάζει, καὶ θὰ φωνάζῃ ὅσο θὰ ζῇ ὁ κόσμος: «Γκιών' μ'! Γκιών' μ'! Γκιών' μ'!» καὶ δὲν βγαίνει καθόλου τὴν μέρα ἀπὸ τὴν ἀντροπή του ἀλλὰ μόναχα τὴ νύχτα καὶ τότε γιὰ νὰ κλάψῃ τὸν ἀδερφό του: «Γκιών' μ'! Γκιών' μ'! Γκιών' μ'!»

[1] Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ κίσσα μιμεῖται πολὺ τὴν φωνὴν τοῦ ἐριφίου, ἥτις θεωρεῖται ὡς κακὸν πεῆνὸν ὑπὸ τῶν ποιμένων, καὶ λέγεται, «ἐφτάγλωσση», διὸ καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτῆς δὲν τρώγεται ποτέ. Ἕνεκα τῆς παραδόσεως τοῦ «Γκιώνη», οἱ ποιμένες «ὅταν σημαδεύουν» τὰ ἐρίφιά των κόπτοντες τὰ ὠτά των, τὰ τεμάχια τῶν ὤτων τὰ θέτουν πάντοτε ἐντὸς «κισσοφωλιᾶς».

Ἡ Μονοβόζα

ΙΑ'

Τὸν καιρὸ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἄνθρωποι ἦταν ὀλίγοι καὶ καλοί, καὶ ἐπειδὴ ἦταν ψηλοὶ ὡς τὸν καβαλάρη[2] τῶν σημερινῶν σπιτιῶν μας, δὲν κάθονταν σὲ σπίτια ἀλλὰ σὲ κάστρα. Τὰ κάστρα τῶν παληῶν Ἑλλήνων δὲν ἦταν σὰν τὸ κάστρο τοῦ Γιαννίνου, μὲ ἀσβέστη καὶ μὲ μικρὲς πέτρες σὰν τὰ σπίτια μας, χτισμένο, ἀλλὰ μὲ πέτρες θεόρατες ποὺ σήμερα ἑκατὸ ἀνθρῶποι δὲν μποροῦν νὰ τὲς ταράξουν. Τί γένηκαν λοιπὸν τὰ σπίτια τῶν Παληῶν Ἑλλήνων, ποὺ ἦταν τέτοια ποὺ δὲν μποροῦσαν ποτὲ νὰ χαλάσουν; Τί γίνηκαν ἐκεῖνοι οἱ Παληοὶ Ἕλληνες, ποὺ ἂν ἔβγαινε κανένας σήμερα μποροῦσε μὲ μιὰ γροθιὰ νὰ γκρεμίσῃ τὰ χωριά μας; Τὰ σπίτια τῶν Παληῶν Ἑλλήνων καθὼς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, καταστράφηκαν ἀπὸ τὴν Μονοβόζα! Ἡ Μονοβόζα αὐτὴ ἐχάλασε ὅλα τὰ κάστρα ποὺ πόσμου καθὼς καὶ τὰ δικά μας τὰ κάστρα ὁποῦ εἶναι στὴν ἄκρη στὴν Κρετσούνισσα, στὴ Βελτσίστα, στὴ Ῥαβένη καὶ στοῦ Βέλστα. (Αὐτὴ ἡ Μονοβόζα ἦταν μιὰ γυναῖκα γυμνή, εἶχε ἕνα μαστάρι μυναχά. Τὸ μονομάστάρο αὐτὸ τῆς Μονοβόζας ἦταν μεγάλο σὰν κριαρίσιο ἀσκὶ γεμάτο γάλα, καὶ ἐπειδὴ ἡ κυρά του δὲν μποροῦσε νὰ τῶχῃ μπροστά της τῶρριχνε πίσω της καὶ ἔτρεχε σὲ χῶρες καὶ σὲ χωριὰ καὶ ζητοῦσε νὰ βρῇ παλληκάρι νὰ τὴν πάρῃ, ἀλλὰ ποιὸ παλληκάρι καὶ ποιὸς ἄνδρας ἦταν ἐκεῖνος ποὺ μποροῦσε νὰ πάρῃ γυναῖκα τὴ Μονοβόζα; Ἐπειδὴ κλοιπὸν ὅσον καὶ ἀνέτρεξε δὲν μπόρεσε νὰ βρῇ ἄνδρα, ἐθύμωσε πόσο πολὺ ὥστε βαντζίζοντας καὶ τὰ κάστρα καὶ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ γάλα της ἐγκρέμιζε τὰ κάστρα καὶ ἐφόνευε τοὺς ἀνθρώπους. Ἔτσι λοιπὸν ἐγκρέμισε ὅλα τὰ κάστρα καὶ ἐφόνευσε μὲ τὸ φαρμακερό της γάλα ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ μοναχὰ δὲν μπόρεσε νὰ φονεύσῃ τὲς μάνες ποὺ βύζαναν καὶ τὰ βυζανιάρικα παιδιὰ γιατὶ τὸ γάλα τῆς μάνας εἶνε εὐλογημένο πράγμα, καὶ ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα ποὺ γλύτωσαν ἀπὸ τὴν Μονοβόζα καταγόμεστε ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι καὶ ἕνεκα ὁποῦ τὰ ἔχει βρέξει τὸ γάλα τῆς Μονοβόζας δὲν ἠμπόρεσε νὰ μεγαλώσουν σὰν τοὺς πατεράδες τους καὶ τὲς μανάδες τους, καὶ ἔμειναν μικρὰ σὰν ἐμᾶς ποὺ τοὺς ὁμιλοῦμε.

Ἀφοῦ κατατρεψε ὅλον τὸν Κόσμον ἡ Μονοβόζα γιὰ τὴν κακή της ἐπιθυμία κανὲν δὲν μπόρεσε ν' ἀπολάψῃ τίποτε, ἦρθε καὶ ἀπέθανε αὐτοῦ ποὺ εἶναι σήμερα ἡ λίμνη τοῦ Γιαννίνου, ὅπου τότε ἦταν ἀλώνι, καὶ ἐπειδὴ τὸ χῶμα δὲν ἠμπόρεσε νὰ βαστάξῃ τὸ φαρμακερό της κορμί, παρακάλεσε τὸν Θεὸν καὶ ἔβγαλε ἐκεῖ τὴ λίμνη γιὰ νὰ ξεπαστρευτῇ ἡ φαρμακάδα. Τώρα πλειὸ ἡ φαρμακάδα ἔφυγε καὶ τὸ νερὸ τῆς λίμνης τὸ πίνουν ὅλος ὁ κόσμος καὶ εὐφραίνονται.

Χ. Χρηστοβασίδης

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Στρατιωτικὴ ἀπάθεια. — Ὁ ἔνδοξος Γάλλος στρατηγὸς Φαμπὲρ ἑτοιμαζόμενος ὅπως προσβάλῃ πόλιν τινά, ἐδείκνυε διὰ τοῦ λιχανοῦ τὸ μέρος, κατὰ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ ῥιφθῇ ἡ πρώτη κανονοστοιχία. Ὁραῖα διελθοῦσα ἀπέκοψε τὸν δάκτυλον τοῦ στρατηγοῦ. Ὁ ἔνδοξος Γάλλος, ἀτάραχος καὶ πλήρης ἀπαθείας, ὕψωσε τὸν μεσαῖον δάκτυλον καὶ ἐξακολουθησε δεικνύων τὸ προσβληθησόμενον μέρος.

Ὁ ἀκούραστος ὑπολογαγός. — Μέγας ἐγένετο λόγος τὸ παρελθὸν ἔτος περί τινος Γερμανοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις διέτρεξεν ἱππος 120 χιλιόμετρα ἐν 24 ὥραις. Τὴν πορείαν ταύτην, ἥτις ἐθεωρήθη τότε ὡς τι πρωτάκουστον, ἐξετέλεσε θαυμασιώτερον καὶ εἰς μεγαλειτέραν ἀπόστα-

σιν Γάλλος τις ὑπολοχαγὸς ὀνόματι Μαυρίκιος Wagner, ὅστις κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα διέτρεξε 128 χιλιόμετρα ἐπιβαίνων ἵππου, ἀφικομένου εἰς τὸν προωρισμένον τόπον ἐν καλῇ καταστάσει. Ἀναχωρήσας ἐκ Βακόννης (στρατοπέδου τοῦ Châlons) τὴν 5ην τῆς πρωΐας ὥραν ἔφθασεν εἰς Meaux τὴν αὐτὴν ὥραν τῆς ἐπαύριον. Πρὸς διάβασιν τῆς ἀποστάσεως ταύτης ἐδαπάνησε δέκα ὥρας καὶ τέταρτον πρὸς ἀνάπαυσιν, καὶ δέκα τρεῖς ὥρας καὶ τρία τέταρτα εἰς πορείαν.

Ἔκθεσις μυοθηρῶν. — Ἐσχάτως ὑπῆρχεν ἐν Λονδίνῳ ἔκθεσις κυνῶν μυοθηρῶν. Οἱ μυοθῆρες ἐζυγίζοντο καὶ οἱ ἔχοντες βάρος ἔλασσον τῶν 4 χιλιογράμμων συνηγωνίζοντο πρὸς ἕνα μῦν ἀνὰ χιλιόγραμμον τοῦ βάρους του. Οἱ κύνες 4—6 χιλιογράμμων συνηγωνίζοντο πρὸς 5 μῦς. Οἱ δὲ ἔχοντες βάρος μείζον τῶν 6—12 χιλιογράμμων πρὸς 7 μῦς. Ἡ κονίστρα συνέκειτο ἐκ σανιδώματος τεσσάρων μέτρων μήκους καὶ $2\frac{1}{2}$ πλάτους. Κύων νικῶν ἠδύνατο νὰ μετάσχῃ δευτέρου συναγωνισμοῦ, ἐπιπροστιθεμένων δύο μυῶν πρὸς τοῖς ἀναλογοῦσι τῷ βάρει του ποινικοῖς. Τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἦτο σφαγὴ ἀληθὴς καὶ γενικὸς συναγωνισμός· χρυσοῦν δὲ μεταλλιον ἀπενεμήθη τῷ κυνὶ τοῦ νικητοῦ.

Τοιαῦτα θεάματα ἐν τῇ *ἀπολιπίστῳ* Ἑλλάδι θὰ προὐκάλουν ναυτίαν.

Ἡ περιουσία τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας. — Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ γάμου τῆς πριγκιπίσης Βεατρίκης αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἔγραψαν ἐπανειλημμένως περὶ τῆς περιουσίας τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας. Ἡ περιουσία αὕτη εἶνε λίαν σημαντική, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῆς διαθήκης, ἣν ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἀνεκοίνωσε πρὸ μικροῦ.

Χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὸν πλοῦτον, ὃν δύναται νὰ ἔχῃ ὡς αὐτοκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν, ἡ ἰδιαιτέρα περιουσία τῆς ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας ὑπερβαίνει τὰ ἑκατὸν ἑκατομμύρια φράγκων, μὴ συμπεριλαμβανομένων πλείστων μεγάρων καὶ ἐκτάσεων γαιῶν μεγίστης ἀξίας.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ κύριοι κληρονόμοι τῆς βασιλίσσης ἔσονται ἡ πριγκίπισα Βεατρίκη, ἥτις θὰ λάβῃ τὸ μέγαρον Κλάρεμόν, τὸ Βαλμαράλ καὶ τὰς ἐν Σκωτίᾳ γαίας· ὁ δοὺξ τοῦ Κενάουτ, ὅστις θὰ λάβῃ τὴν νῆσον Wight· τὰ τέκνα τοῦ δοὺκὸς Ἄλβανυ, αἱ οἰκογένειαι τῆς πριγκιπίσσης Χριστιαν καὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Ἔσσης, θὰ λάβωσιν ἐπίσης μεγάλην κληρονομίαν.

Ἡ βασιλικὴ διαθήκη ἕξει ἀναμφιβόλως καλλιτέραν τύχην τῆς τοῦ συζύγου τῆς Βικτωρίας πρίγκιπος Ἀλβέρτου, διότι ἡ πρᾶξις αὕτη οὐδέποτε ἐγνώσθη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς οὐδὲ τὸ ποσὸν ὅπερ ἀφῆκεν ὁ ἀποθανὼν ὁ πρίγκιψ Ἀλβέρτος.

Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας μεθ' ὅλον τὸν κολοσσιαῖον αὐτῆς πλοῦτον εἶνε λίαν οἰκονόμος, πολλοὶ μάλιστα διισχυρίζονται, ὅτι εἶνε ὑπὲρ τὸ δέον οἰκονόμος. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ἔχει μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν μόνωσιν καὶ πολὺ ὀλίγην συμπάθειαν εἰς τὴν πρωτεύουσάν της, προσέτι δὲ παρατηρητέον ὅτι ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια εἶνε πολυμελής, καὶ ὅτι μεθ' ὅλας τὰς ὑπὸ τοῦ Κράτους γινομένας προικίσεις τὸ ἰδιαίτερον ταμεῖον τῆς βασιλίσσης δαπανᾷ διὰ τὴν λεγεῶνα ταύτην τῶν ἀνεψιῶν, ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν, καὶ τῶν ἐξαδέλφων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, οἵτινες προέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ Γερμανίας, τῆς ὁποίας αἱ ἀγχιστεῖαι, πιθανὸν νὰ εἶνε τιμητικαί ἀλλ' εἶνε καὶ δαπανηραί.

Τί εἶνε αὐτοὶ οἱ Ἀμερικανοί!... — Καὶ παρ' ἡμῖν γνωστὸς εἶνε ὁ γάλλος δραματικὸς Βικτωριανὸς Σαρδοῦ, ἐκ τῆς *Πατρίδος* τοῦ ὡραιοτάτου δράματος, ὅπερ μετεφράσθη καὶ παρεστάθη ἀπὸ ἑλληνικῆς σκηνῆς, τοῦ *Ῥαμπαγᾶ* καὶ ἄλλων ἔργων. Ἰδοὺ ποίου ἐπεισοδίου ἥρως ἐγένετο ὁ περιώνυμος συγγραφεύς.

Πρό τινος ἐν ἐφημερίδι τῆς Νέας Ὑόρκης ἀνεγινώσκετο ῥεκλάμα θεατρώνου τινος ὅτι ὁ Σαρδοὺ ἔγραψεν ἐπίτηδες δρᾶμα διὰ τὸ θέατρόν του τὴν *Ἀνσέλμαν* καὶ ὅτι θὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ τοὺς Παρισίους νὰ ἔλθῃ ὅπως παρευρεθῇ εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ ἔργου του. Ἡ γνωστοποίησις αὕτη ἔκατ μεν ἀνάστατον τὴν Νέαν Ὑόρκην. Κατὰ χιλιάδας παρουσιάζοντο οἱ ζητοῦντες εἰσιτήρια· εἶχεν ἐξασφαλισθῆ καὶ ἡ ἑκατοστὴ παράστασις τοῦ ἔργου, ὁ δὲ θεατρώνος ἐμειδία ὑπὸ τὸν μύστακά του ἐὰν εἶχε. — Ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν ἐτελείωσε τόσον καλὰ ὅσον ἤρχισεν. Ἅμα ἔμαθεν ὁ Σαρδοὺ τί συμβαίνει, ἐτηλεγράφησεν ἀμέσως διαβεβαιῶν ὅτι οὔτε εἰς τὴν Ἀμερικὴν σκοπεύει νὰ μεταβῇ, οὔτε δρᾶμα ἔχει γράψει ὑπὸ τοιοῦτον τίτλον.

Φανταζεσθε τί ψυχρολουσίαν θὰ ἔπαθε ὁ θεατρώνης καὶ τί τράβαλα θὰ ἔχῃ ἀπὸ τὸ ἀπατηθὲν πλῆθος τὸ ἀπαιτοῦν ἐν ἀγανακτήσει ὀπίσω τὰ χρήματά του.

Ἐν τούτοις τὸ θάρρος τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ εἶνε καταπληκτικόν Τοιαῦτα πράγματα μόνον Ἀμερικανοὶ δύνανται νὰ τὰ φανταζῶνται καὶ νὰ τὰ ἐπιχειρῶσι!

Πῶς δύναται τις νὰ ζήσῃ μὲ πενήντα λεπτὰ τὴν ἡμέραν. — Πρὸ ὀλίγου ἐξεδόθη βιβλίον, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς διισχυρίζεται, ἐπαγόμενος καὶ παραδείγματα, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ζήσῃ πολὺ εὐθηνὰ καὶ ὅτι ἐξ ἀγνοίας οἱ πένητες τῶν πόλεων ὑφίστανται τοσαῦτα νοσήματα δι' ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς τροφῆς.

Χιλιάδες ἀνθρώπων, λέγει, ζῶσι μὲ ὀλιγώτερον ποσὸν τῶν πενήντα λεπτῶν καθ' ἑκάστην. Εἴκοσι μέχρις εἰκοσιπέντε λεπτῶν παρέχουσιν εἰς τοὺς χωρικοὺς τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ ῥωστικὴν καὶ ἡ τιμὴ τῆς τροφῆς μυριάδων ἀνθρωπίνων ὄντων ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ δὲν ὑπερβαίνει τὰ ὀλίγα λεπτά.

Ὁ συγγραφεὺς προσάγει καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἄγγλου πολλὰ ἔτη διατρίψαντος ἐν Ἰνδίαις, ὅστις τὴν ἐνεστῶσαν δίαιταν τῶν ἐνδεῶν ἰδίως τάξεων κρίνων ἀναφωνεῖ: Ὁποία ἄφρων πολυτέλεια! ἐν ταῖς Ἰνδίαις ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ζῶσι μὲ ἑξήκοντα λεπτὰ τὴν ἑβδομάδα καὶ ἐν τούτοις εἶνε εὐρωστοι καὶ ἱκανοὶ νὰ ἐργάζωνται ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν.

Ὁ συγγραφεὺς τὸ σύστημα αὐτοῦ στηρίζει ἐπὶ τῆς βάσεως ὅτι τὸ κρέας, παρὰ τὴν κοινὴν πεποίθησιν, δὲν εἶνε τόσον θρεπτικὸν καὶ ὅτι δύναται ν' ἀντικατασταθῇ ἐπωφελῶς διὰ χόρτων καὶ δημητριακῶν, ᾠῶν, βουτύρου, γάλακτος. Ἐπάγεται δὲ τὰς μαρτυρίας τοῦ Λίνναίου, τοῦ Κυβιὲ καὶ ἄλλων μεγάλων ἐπιστημόνων.

Ἐν τέλει ὁ συγγραφεὺς παρέθηκε πεντήκοντα συνταγὰς φαγητῶν κατὰ τὸ σύστημά του, ὅπερ ἂν ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἐλέως ἄγνωστον ἀλλὰ χοῦ ἀριθμεῖ πλείστους ὀπαδούς.

Ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος, παιαντιζούσης τῆς μουσικῆς.

Ξένος. Διατί, βρὲ ἀδελφέ, παίζουν ὅλα τὰ ὄργανα μαζύ;

Ξεναγός. Γιὰ νὰ τελειώσουν μιὰ ὥρα ἀρχήτερα.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

170. *Αἴνιγμα.*

Σημαίνω πέρασμα, σημαίνω χρήματα
νησί 'μαι πολὺ γλυκὺ, κτυποῦν τὰ κύματα.

171. *Στοιχειογρίφος.*

Εἶμ' ἀρχηγὸς στρατεύματος ποσοῦ ἀτελευτήτου
ἐὰν προσθέσῃς ἕνα πῆ,
τότε γὶ νἄβρῃς τί θὰ πῇ
γράψ' τὴν ἄκραν θὰ ἴδῃς τοῦ σωτηρίου μίτου.

172. *Δημῶδες αἴνιγμα.*

Τὰ μακρυνά μου κόντηναν,
Τὰ βουνά μου χιόνισαν,
Τὰ δυό μου γίναν τρία,
Κ' οἱ φίλοι ποὺ μ' ἐφίλευαν
Πάνε κ' αὐτοί!....

173. *Πρόβλημα.*

Εἰς οἰκογένειαν συγκειμένην ἐκ πατρός, μητρὸς καὶ τριῶν τέκνων, ἡ ἡλικία τῶν γονέων εἶνε ἴση πρὸς τὸ τετράγωνον τοῦ ποσοῦ τῆς ἡλικίας τῶν τέκνων, ὧν τὸ πρῶτον ἔχει τὸ διπλάσιον τῆς ἡλικίας τοῦ δευτέρου, τὸ δεύτερον τὸ διπλάσιον τῆς ἡλικίας τοῦ τρίτου. Ὁ σύζυγος δὲ ὑπερτερεῖ τὴν σύζυγον κατὰ πέντε ἔτη. Τίς εἶνε ἡ ἡλικία πάντων τούτων τῶν προσώπων;

174. *Ὠφέλιμοι γνώσεις.*

— Ἄχ! ὁ καϋμένος! δὲν ξεύρεις πόσον εἶμαι ἀδύνατος!....

— Ἀδύνατος!... Ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἀντέχει εἰς βάρος τοὐλάχιστον 18,000 χιλιογράμμων δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀδύνατος;!...

— Ἐγὼ ἀντέχω εἰς τοιοῦτον βάρος;

— Βέβαια...

(Πῶς ἐξηγεῖται ὁ διάλογος οὗτος;)

175. *Ἀπρόπτον.*

Διατί ὁ λαγὸς ἔχει τὰ δύο πόδια μακρότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα δύο;

ΛΥΣΕΙΣ

165. Στάμνα — 166. Αὔρα-χαῦρα. — 168. Ὁ πατὴρ τῶν 60, ἡ μήτηρ 56, ὁ υἱὸς 36. — 169. Τρώγων, τὴν ἐκ τῶν περισσευμάτων πλείστων γλυκυσμάτων κατασκευαζομένην «πάστα-παρί».

Λύται τῶν πλείστων.

Οἱ ἐν Ἀθήναις κκ. Χ. Α. — Ἀρ. Π. Κ. — καὶ Ἰ. Μ. Δ. τὸ δὲ πρόβλημα οἱ κ. Γ. Χ. Β. καὶ Γ. Δ. Ζ.

Ἡ Ἀλληλογραφία προσεχῶς.

Ἐν Ἀθήναις. — Τύποις «Κορινναῖς».